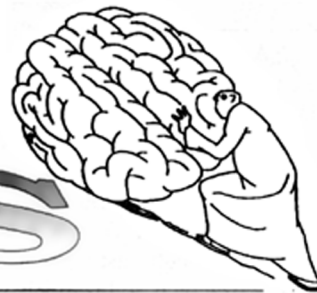

SISYFOS

Cílem Českého klubu skeptiků Sisyfos je šíření vědeckých poznatků a nezkrácených informací. Zkoumáme sporné jevy a vystupujeme proti pseudovědeckým názorům. Pomáháme chránit spotřebitele před nabídkou podvodných služeb, pomůcek a přístrojů. Podporujeme kritické myšlení a zdravou pochybovačnost. Naším členem se může stát každý, kdo dává přednost rozumu před vírou v zázraky.

KOUZELNÍK A VĚDEC

Umberto Eco

přeložila Eva Sušková (kráceno)

Když se věda podobá magii

Myslíme si, že žijeme v době, kterou Isaiah Berlin už v samých jejích počátcích nazval věkem rozumu (The Age of Reason). Po skončení temna středověku a povstání kritické myšlenky znovuzrození i samotné vědecké myšlenky se dnes domníváme, že žijeme v době, jíž vládne věda.

Lidé dneška nejenže očekávají, ale požadují od techniky všechno a nedělají rozdíl mezi technikou destruktivní a technikou produktivní. Dítě, které hraje na počítači Hvězdné války, které používá mobilní telefon jako přirozený přívěsek k Eustachově trubici a hází své chaty po internetu, žije v této technice a nepochopí, že to dříve mohlo být jinak, že mohl existovat svět bez počítačů a dokonce i bez telefonů. Ale s vědou tomu tak není.

Masmédia zaměňují vědu s technikou a tento zmatek předávají dále svým uživatelům, kteří pak považují za vědecké vše, co je technické, ale ve skutečnosti nechápou, jaký je pravý rozměr vědy, totiž té vědy, jejíž aplikací a důsledkem technika je, ale jejíž dozajista není prvotní podstatou.

Technika dá všechno hned, zatímco věda postupuje pomalu. Virilio hovoří o naší epoše jako o epoše, jíž vládne, či chtěl bych spíše říci, jíž hypnotizuje rychlost: samozřejmě jsme v epoše rychlosti, to už předem pochopili futuristé. Dnes jsme zvyklí za tři a půl hodiny doletět Concorde

Z OBSAHU

Kouzelník a vědec (Umberto Eco)	...1
Vyjádření k parapsychologii... (J. Heřt)	...3
Zákony a léčitelství (V. Vlček)	...4
Módní hry s minulými životy (V. Nosková)	...6
Východní náboženství (V. Nosková)	...8
Tři novinářské zážitky... (V. Nosková)	...9
Ve Wissembourgu šneky nejedli (A. Hergovich)	...10
Vyrostla pyramida... (V. Nosková)	...11
Oživená voda (M. Heckel a P. Heinig)	...12
Skeptici a soudní spory (J. Heřt)	...13
Z druhého břehu:	
Steve pro evoluci (překlad z časopisu Skeptiker)	...15
Reverend Sun Myung Moon Bohem	...15

z Evropy do New Yorku, a i když ho nepoužíváme, víme, že existuje. Potíže v souvislosti s takzvaným pásmovým syndromem i různé všeluky na bázi melatoninu jsou důsledkem našeho života v rychlosti. A nejen to, jsme na tuto rychlost natolik navyklí, že se rozčilujeme, když se e-mail nestáhne okamžitě a nebo když se letadlo zpozdí. Ale tento návyk na techniku nemá nic společného s návykem na vědu. Má spíše co do činění s věčným hledáním pomoci u magie.

Co to byla magie, čím byla v průběhu staletí a čím je, jak uvidíme, ještě dnes, i když pod převlekem? Domněnka, že lze okamžitě přejít od příčiny k následku cestou zkratky, bez mezikroků. Zapíchnu špendlík do sošky nepřítelky a ten zemře, vyslovím zařikadlo a proměním železo ve zlato, svolám k sobě anděly a jejich prostřednictvím pošlu zprávu.

Benediktinský opat Tritemius byl v XV. století jedním z předchůdců moderní kryptografie a vytvářel své tajné kodifikační systémy, do nichž zaučoval vládců a vojenské vůdce; avšak aby jeho vynálezy a zařikadla (dnes snadno realizovatelná na počítači, nicméně na svoji dobu poměrně geniální) vypadala přitažlivěji, dokazoval, že jeho technika je ve skutečnosti magickou operací, díky níž lze svolávat anděly, kteří během vteřiny doručí daleko a diskrétně naše zprávy.

Magie ignoruje dlouhý řetězec příčin a následků a především nemá zájem zjistit pomocí opakovaných pokusů, zda existuje opakovatelný vztah mezi příčinou a následkem. Odtud pochází její přitažlivé kouzlo, od primitivních civilizací až po naši slunnou renesanci a dále, až po celou plejádu okultních sekt, kterými se to na internetu hemží.

Důvěra, naděje v magii se nijak nevytrácí s příchodem

experimentální vědy. Touha po simultánnosti mezi příčinou a následkem se přenesla na techniku, která se zdá být vlastní dcerou vědy. Jak dlouhá byla cesta od prvních počítačů v Pentagonu, od počítače Ellea firmy Olivetti velkého jako celá místnost (a programátorům z města Ivrea trvalo celé měsíce, než celý ohromný počítač sestavili a naprogramovali tak, aby zahrál písničku Il ponte sul fiume Kwai (Most přes řeku Kwai) – a byli na to náležitě pyšní!) až k našemu osobnímu počítači, na němž se všechno děje během okamžiku? Technika dělá všechno proto, aby se z očí ztratil řetězec příčin a následků.

Mohlo by se zdát divné, že tato magická mentalita přežívá v naší době, ale když se kolem sebe rozhlédneme, ukazuje se vítězně odevšad. Dnes jsme svědky oživení satanských sekt, synkretistických rituálů, které kdysi kulturní antropologové jezdili studovat do brazilských pralesů, monsignor Milingo působí či působil v Římě, a ne v Salvador de Bahia, dokonce tradiční náboženství se třesou před triumfem těchto rituálů a musí s nimi udělat kompromis, a sice v té věci, že nebudou k lidem mluvit o mystériu trojjedinosti (teologická diskuse je, ač při použití odlišných kritérií, podobná vědecké metodě, ne-li jinak, tak alespoň používáním argumentace a postupného dovozování) a považují za pohodlnější vykazovat zdrcující účinek zázraku.

Teologická myšlenka k nám mluvila a mluví o tajemství Svaté Trojice, avšak argumentovala a argumentuje, aby dokázala, jak je toto tajemství pochopitelné, nebo jak je neprozkoumatelné. Myšlenka zázraku nám naopak ukazuje posvátnost, svatost, božskost, která se zjevuje nebo projevuje charismatickým hlasem a tomuto zjevení (a ne náročné teologické argumentaci) mají masy podlehnout. Rád bych připomenul jednu Chestertonovu větu: “Když už lidé nevěří v Boha, neznamená to, že nevěří v nic. Věří všemu.”

To, co z vědy prosvítá přes masmédia, je tedy – nerad to říkám – jen její magický aspekt, pokud vůbec něco prosvítá, a jestliže prosvítá, je to proto, že to slibuje zázračnou technologii, zázračnou pilulku, která... Někdy existuje jakýsi pactum sceleris mezi vědcem a sdělovacími prostředky, kdy vědec nemůže odolat pokušení, nebo se domnívá, že je jeho povinností oznámit světu právě probíhající výzkum, někdy také z důvodu hledání nových fondů, a vida – tento výzkum je okamžitě prohlášen za vynález – s následným zklamáním, když zjistíte, že výsledek ještě není na talíři.

Příklady známe všichni, od jistě předčasného oznámení termojaderné fúze za studena po opakovaná oznámení objevu zázračného léku proti rakovině. Případ doktora Di Bella byl vítězstvím magické víry v okamžitý výsledek a všichni jej znáte.

Je v každém případě těžké sdělit veřejnosti, že výzkum je tvořen hypotézami, kontrolními a ověřovacími pokusy. Diskuse, která staví proti sobě oficiální a alternativní medicínu, je stejného druhu: proč by veřejnost měla věřit vzdáleným slibům vědy, má-li dojem, že má v ruce okamžitý výsledek alternativní medicíny?

Nedávno Garattini v *Scienza & Paranormale* (č. 44) upozorňoval, že když si člověk vezme lék a dojde k uzdravení během krátké doby, není to ještě důkazem, že ten lék byl účinný. Existují ještě další dvě vysvětlení: k uzdravení došlo přirozeným způsobem a lék působil jen jako placebo, anebo dokonce k uzdravení došlo přirozenou cestou, ale lék toto uzdravení oddálil. Avšak zkuste tyto dvě možnosti předložit široké veřejnosti. Reakcí bude nevěřičnost, neboť magická mentalita vidí jediný proces: stále triumfující zkrat mezi předpokládanou příčinou a kýženým výsledkem.

A pak se budeme tázat, jak se může stát a jak se stává, že je oznámeno citlivé snížení fondů na výzkum, a veřejné mínění zůstává lhostejné. Určitě by se vzbourilo, kdyby bylo oznámeno uzavření nějaké nemocnice nebo kdyby se zvýšila cena léků, avšak vůči dlouhým a finančně náročným tempům výzkumu je bezcitné. Maximálně si lidé budou myslet, že škrty v rozpočtu na výzkum přimějí nějakého jaderného fyzika, aby emigroval do Ameriky (vždyť stejně jadernou bombu mají oni) a nevědění si, že škrty v rozpočtu na výzkum mohou zpozdít také vynález účinnějšího léku proti chřipce nebo vynález elektrického automobilu, a nedají si do souvislosti snížení fondů na výzkum s dítětem postiženým vrozenou srdeční vadou nebo obrnou, protože řetězec příčin a následků je dlouhý a má mnoho článků, není tak bezprostřední jako nějaký magický čin.

Určitě jste viděli onu epizodu ze seriálu *Lékaři* v první linii, v níž doktor Green oznamuje dlouhé řadě pacientů, že nebudou podána antibiotika těm, kteří mají chřipku, protože to není potřeba. Vzniklo z toho povstání, při němž dokonce zazněla obvinění z rasové diskriminace. Pacient vidí vztah mezi antibiotikem a uzdravením a sdělovací prostředky mu přece řekly, že antibiotika léčí. Všechno se omezuje jen na tento zkrat. Pilulka antibiotika je produktem techniky a jako taková je i známa. Výzkumy příčin chřipky a léčebných prostředků proti ní patří tak leda na univerzitu.

Nastínil jsem znepokojivý scénář působící i zklamání; protože je snadné, aby ten samý představitel vlády, (který občas – a to je doopravdy případ z kroniky Bílého domu – chodí na rady k mágům a astrologům), přemýšlí jako člověk z ulice, a ne jako člověk z laboratoře. Byl jsem schopen tento scénář nastítnit, protože se opírám o fakta, avšak nejsem schopen navrhnout nápravu či řešení.

Je zbytečné chtít po sdělovacích prostředcích, aby se vzdaly oné magické mentality; ony jsou k ní odsouzeny nejen z důvodů, které bychom nazvali sledovaností, ale i proto, že magické povahy je vztah, který musí dnes a denně klást mezi příčinu a následek. Pravda, existovali a existují seriózní šifritelé a rád bych zde připomněl nedávno zesnulého přítele Giovannioho Maria Pace, ale i v takových případech titulek (osudově skandalistický) těží z obsahu článku a i obezřetně vysvětlení toho, jak se začíná výzkum definitivní vakcíny proti chřipce se osudově ukáže jako vítězoslavné oznámení toho, že chřipka byla konečně zdolána (vědou? Nikoli, triumfující technikou, která uvedla na trh novou pilulku).

Jak se má zachovat vědec před naléhavou poptávkou po slibu zázraků, kterou mu každodenně kladou sdělovací prostředky? Samozřejmě že opatrně, ale to není k ničemu, jak jsme viděli. Ani nemůže zamlčovat každou vědeckou informaci, protože výzkum je svou povahou věcí veřejnou. Myslím, že bychom se měli vrátit do školních lavic. Je úkolem školy a všech iniciativ, které mohou školu nahradit, včetně věrohodných internetových stránek, aby pomalu vychovávaly mládež ke správnému porozumění vědeckým postupům.

Je to těžký úkol, neboť často i vědomosti získané ve škole se ukládají v paměti v podobě sledu zázračných událostí: madam Curieová se jednoho dne večer vrací domů a ze skvrny na listu papíru objeví radioaktivitu, doktor Fleming hodí roztržitě okem po mechu a objeví penicilin, Galileo vidí blikající lampu a v okamžiku se mu zjeví všechno, dokonce i to, že se Země točí, až z toho zapomeneme před onou legendární kalvárií, že on vlastně neobjevil podle jaké křivky krouží, to jsme si museli počkat až do Keplera.

Jak můžeme čekat od školy správné informace, když ještě dneska se v mnohých i ctihodných učebnicích a knihách

dočteme, že před Kryštofem Kolumbem lidé věřili, že je Země placatá, zatímco se jedná o historický omyl vzhledem k tomu, že už staří Řekové věděli, že je Země kulatá, a dokonce to věděli i mudrci ze Salamanky, kteří bránili Kolumbově cestě jednoduše proto, že udělali přesnější výpočty než on, pokud jde o reálnou velikost naší planety?

A přece jednou z misí vzdělance je kromě přísného výzkumu i osvědčená popularizace. Dobře víme, že v naší zemi spíše než jinde vědec často považuje za nedůstojné věnovat se popularizaci, zatímco mistři popularizace byli Einstein, Heisenberg až po nedávno zesnulého přítele Stephena Jaye Goulda.

Nicméně, je-li třeba zavést jiný než magický obraz vědy, nesmíte to očekávat od masmédií, ale vy sami ho budete muset postupně utvářet v kolektivním vědomí, mladými lidmi počínaje. Polemický závěr tohoto mého příspěvku je, že domnělá prestiž, již se dnes těší vědec, je založena na falešných postulátech a je v každém případě kontaminována společným vlivem dvou forem magie, tradiční a technické, která dosud fascinuje mysl většiny lidí. Pokud nevyjdeme ven z této spirály falešných slibů a zmařených iluzí, cesta vědy bude ještě obtížnější.

Isidor Sevilský, který vešel do historie jako prvotřídní lehkověrník a autor směšných etymologií typu lucus da non lucendo nebo cadaver da caro data vermibus, v raném středověku spočítal téměř přesně a jistě nijak fantasticky, byť na základě nepřesných zpráv pocházejících odněkud z doby Erastotena, délku zemského rovníku. Ale kolem něho se to jen hemžilo

jednorozci a lesními příšerami, a ačkoli mudrci věděli, že je Země kulatá, umělci ji z různých pochopitelných důvodů ukazovali lidu, ale i pánům jako placatou desku s Jeruzalémem uprostřed – totiž oni ji zplacatili ze symbolických důvodů a aby usnadnili její projekci, stejně jako to dnes dělá atlas světa De Agostini, tehdy to však většině lidí stačilo k tomu, aby nechápali jaký má Země tvar.

Měli bychom se tomu divit? Masakrujeme se stejně jako v temných staletích, strhování fundamentalismy a nekontrolovatelnými fanatismy, vyhlašujeme křížácké války, celé kontinenty umírají hlady a na AIDS, zatímco naše televize nás ukazuje (magicky) jako pohádkovou zemi blahobytu (Itálie, pozn. edit.) a přitahují na naše pláže zoufalce, kteří běží k našim zuboženým perifériím stejně jako se kdysi plavci plahočili za nadějí Eldoráda, a měli byste zavrhnout myšlenku, že jednodušší lidé nevědí, co je to věda a pletou si ji buď s renesanční magií nebo s faktem, že z neznámých důvodů lze poslat vyznání lásky do Austrálie za cenu místního telefonního hovoru a s rychlostí blesku?

Abychom mohli dále pracovat každý na svém poli, je užitečné vědět, v jakém světě žijeme, vytěžit z toho důsledky, stát se lstivým jako had a ne běloskvostrým jako holubice, avšak aspoň tak štedrým jako pelikán a vymyslet nové způsoby, jak dát něco ze sebe těm, kteří nás ignorují.

Umberto Eco - spisovatel a řádný profesor sémiotiky Univerzity v Boloni

Článek vyšel v novinách La Repubblica dne 10.11.2003

RYJÁDRĚNÍ K PARAPSYCHOLOGII A EXPERIMENTŮM S TELEPATIÍ

Jiří Heřt

Na tiskové konferenci na téma „Víra jako lék“, pořádané Radou pro popularizaci vědy AV ČR dne 25.11.2003 byla diskutována a přednášejícími hájena možnost mimosmyslového dálkového (intercesorního) přenosu. Autoři referátů tvrdili, že vysvětlení tohoto fenoménu nabízí jimi navržená „kvantová hypotéza“ o činnosti mozku a o možnosti léčení na dálku. Autoři referátů se nechali zkrát zdánlivě přesvědčivými experimenty, které údajně prokázaly úspěšnou léčbu modlitbou. Nic takového však prokázáno nebylo. Experimenty Byrda, Harrise ani tzv. „ganzfeld“ experimenty přesvědčivé nejsou. Studie R.C.Byrda z r.1988, která sledovala průběh léčby pacientů na koronární jednotce, za které se modlili vzdálení věřící, měla být provedena dvojité slepým způsobem, nikdo nesměl vědět, jak byli pacienti rozděleni do dvou skupin, experimentální a kontrolní. To je základní podmínkou objektivnosti experimentů. Řada kritiků (Posner, Sloan, Witmer) však prokázala, že pokus řádně zaslepen nebyl a že je tedy neprůkazný – koordinátorka pokusu byla o rozřídění pacientů informována.

Harrisova práce, která Byrdův experiment v podstatě rekapitulovala, byla rovněž zpochybněna (I.Tessman). Pozitivní výsledek naznačovalo jen jedno hledisko, v ostatních kritériích se stav nemocných po modlitbě proti kontrolní skupině nezměnil. Výsledek byl dokonce v rozporu s Byrdovými nálezy.

Kupodivu autoři zcela pominuli rozsáhlou, dosud nejpreciznější studii ze slavné Mayo Clinic (Aviles a kol., Mayo Clinic Proc.) z r. 2001, která vliv modlitby na 799 pacientů, rovněž z koronární jednotky, neprokázala.

„Ganzfeld“ experimenty mají dokazovat možnost telepatie-

kého přenosu informací a pokládají se za nejpřesnější způsob zkoumání mimosmyslového přenosu prostřednictvím síly psí. Princip je jednoduchý. V podstatě jde o přenos myšlenek od jedné osoby ke druhé, která je ve vedlejší místnosti a na očích má klapky - poloviny pinkponkových míčků osvětlené červeným světlem, takže zorné pole je homogenně růžové. Vysílající osoba soustředí pozornost na jeden ze čtyř obrázků a snaží se jej vyslat příjemci. Ten leží ve vedlejší místnosti a po skončení „vysílání“ je se všemi obrázky seznámen. Má určit, který byl vyslán. Jde o klasický experiment, prováděný už desítky let. Některé pokusy sice vyzněly pozitivně, ale přesně koncipovaný zásadní experiment, který byl veden zástupcem jak parapsychologů, dr. Honortonem, tak zástupcem vědců, psychologem Ray Hymanem, došel v r. 1986 k jednoznačně negativním výsledkům. V „pozitivních“ experimentech byly prokázány statistické chyby. Od té doby se stal hlavním zastáncem telepatie profesor parapsychologie (!) Robert Morris z Univerzity Edinburgh, který každoročně „ganzfeld“ pokusy opakuje, stále s výsledkem negativním. Na X. konferenci skeptiků v Londýně v září 2003, kde jsem byl přítomen, prof. Morris v diskusi přiznal, že výsledky jsou prozatím negativní, ale

že mohou přinést některé vedlejší zajímavé výsledky, týkající se psychologie lidí. Pokusy jsou ovšem mezi anglickými vědci hodnoceny jako plýtvání veřejnými prostředky.

I všechny ostatní citované „pozitivní“ nálezy byly buď vyvráceny, nebo nebyly ověřeny. To platí i o pokusech Elisabeth Targové, která jen pokračovala v mystické rodinné tradici. Její dědeček Putnam Targ byl vydavatelem děl Dánikena, otec William obdivovatelem a spolupracovníkem ohybatele lžiček, usvědčeného podvodníka a eskamotéra Uriho Gellera. V současné době je výzkumný program tzv. „Národního centra pro komplementární a alternativní medicínu“ při NIH v USA, které poskytuje granty na výzkum telepatie, navržený E.Targovou, tvrdě kritizován.

Pro podrobnější kritický rozbor telepatických experimentů odkazují na práci C.Scotta v časopise *Experientia* z r.1988 (překlad S. Libovický v knize *Okultismus a věda*). Závěry Jahnových experimentů pak vyvrátil R.Hyman – tamtéž.

Další argument: Vojenské laboratoře v USA, SSSR a Británii, které se snažily využít hypotetické možnosti ESP (extra sensory perception) fenoménů, byly vzhledem k negativním výsledkům po r.1989 uzavřeny.

Udávané pozitivní výsledky experimentů jsou tedy neprůkazné. Místo o Harrisově „jiné inteligenci“ nebo Reinišově „kvantové hypotéze“ bychom měli při hodnocení výše uvedených experimentů uvažovat o omylu, v horším o podvodu. V oblasti parapsychologie a existence tzv. senzibilů bylo podvodů nespočet. Podvod je ostatně vždycky pravděpodobnější než zázrak (D.Hume).

Chci ještě podotknout, že se dopouštíme zásadní chyby, když se při hodnocení parapsychologických jevů včetně telepatie chceme spoléhat jen na výsledky experimentů. Tento přístup je zatížen dvěma principiálními nedostatky. Prvním je, že jsou často z velkého množství experimentů publikovány jen ty, které dávají v rámci gaussovského rozptylu pozitivní výsledek. Negativní výsledky publikovány nejsou. Jde o typický příklad publikačního zkreslení (publication bias). Druhým důvodem je, že zastánci pseudovědeckých názorů nikdy neakceptují negativní výsledky seriózních experimentů. Vždy znovu a znovu informují o dalších údajně pozitivních experimentech bez ohledu na to, že se je následně nikdy nepodaří rekapitulovat. Výsledkem je tvrzení proti tvrzení.

K vyvrácení parapsychologických jevů je nutno opřít se o obecné výsledky moderní vědy a o logické argumenty. Několik z nich uvedu:

Experimenty, které mají prokázat existenci ESP jevů se provádějí od r.1882, kdy byla založena v Londýně „Society for Psychological Research“. Do dnešního dne chybí důkaz existence byť jen jediného z četných ESP jevů, a nebyl úspěšně rekapitu-

tulován ani jeden údajně pozitivní výsledek experimentů.

V parapsychologických experimentech se prokázalo, že spolu s přesností pokusů klesá lineárně udávaná pozitivita výsledků.

Neexistuje plauzibilní hypotéza o povaze síly psí. Pokud by to byla síla materiální povahy, muselo by jít o částice, které je schopna současná fyzika objevit. Faktor duchovní povahy by pak neměl energii k ovlivnění materiálního substrátu, tedy mozku.

Nelze si představit, jak by mohl signál, šířící se difusně do prostoru, selektivně zasáhnout osobu, u které vysílající zná jen křestní jméno a datum narození.

Přenos informace je složitý děj. Zpráva musí být vyslána určitým kódem z vysílače přes určitý kanál k přijímači. Žádný z těchto pěti prvků není při mimosmyslovém přenosu definován.

Představa, že se informace může šířit nekonečnou rychlostí do celého vesmíru s nezmenšenou energií odporuje současným fyzikálním představám i zkušenosti.

Pozitivita Jahnových pokusů je na hranici chyby měření a na hranici statistické signifikance, což kontrastuje s tvrdějším parapsychologů a léčitelů, kteří udávají vysoké procento úspěchů v praxi.

Kdyby mimosmyslový přenos informací skutečně existoval, dokázali by sázející uhádnout správné číslo v loterii, senzibilové by uměli najít únosce, vojevůdci by znali úmysly protivníka a války by nebyly. Nic z toho neplatí.

Kdyby existovala schopnost mimosmyslového vnímání, musela by být dědičně zakotvena a byla by tedy dědičná. Dědičně zakotvené parapsychologické schopnosti by byly tak obrovskou evoluční výhodou, že by byl dnes senzibilem každý. Nemí.

Závěr:

Parapsychologie (psychotronika) je podle vysoce většinového názoru vědecké obce pseudověda. Představa o mimosmyslových jevech včetně telepatie i o síle psí, která by je měla zprostředkovat, odporuje současným vědeckým poznatkům, bezpečně ověřeným obecným zákonům, logice i běžné zkušenosti. Existence těchto jevů proto také nebyla nikdy potvrzena v reprodukováných experimentech.

Pokud jde o názory obou referujících na tiskové konferenci, týkající se neurofyzologie mozku a kvantové teorie, ponechávám kritiku povolanějším. Nemohu se ale ubránit podivu, jak je možné, že Rada pro popularizaci vědy AV ČR rozšiřuje do médií a přes ně do populace paranormální představy, nepodložené hypotézy a nezodpovědné fantazie v duchu autora mentionů, bývalého ministra Kahudy.

ZÁKONY A LÉČITELSTVÍ

Václav Vlček

Léčitelství je fenomén, který se objevuje takřka okamžitě vždy tam, kde to liberální společenské prostředí dovolí. Vzhledem k faktu, že se jedná o postupy zasahující do lidského zdraví a přímo ovlivňující kvalitu lidského žití, jsou léčitelské postupy a přístupy předmětem zákonné úpravy.

Je třeba ovšem současně říci dvě věci: Především existují odlišně formulované právní úpravy v jednotlivých státech, a to i v Evropě; dále je třeba v úvodu zdůraznit, že léčitelství je v obou dotčených oblastech zákonné úpravy (ve zdravotnictví a v živnostenském podnikání) v České republice nejen

nepovoleno, ale přímo taxativně vyloučeno. Již z tohoto důvodu je počínání některých mediálních prostředků propagujících léčitelství nejen nevhodné, ale je to de facto navádění k počínání, ležícímu v České republice za hranicí zákona. Řekl jsem de facto, jelikož de iure léčitelské „pseudo-podnikatele“ z žaloby většinou šikovný advokát vyviní prostým rozkladem, že šlo o tzv. občanskou výpomoc. (Obdobných klíčků by se v našem právním systému našlo bohužel více.) O tom, PROČ Česká republika má ve své zákonné soustavě k léčitelům poměrně vyhraněné stanovisko, se zmíním poz-

ději. Nejdříve bude velice poučné zopakovat si vývoj legislativních úprav v dané oblasti činnosti.

Vývoj byl po revoluci v roce 1990 nastartován vyhláškou v působnosti územních orgánů státní správy. (Tuším, že měla číslo 105.) Z pohledu dnešní legislativy to byla tak trochu hrůza, neboť tato jednoduchá právní norma povolovala takřka vše. A dodal bych, že to bylo tak v pořádku, jelikož cílem bylo vůbec nastartovat život podnikatelského prostředí, kterým naše vlast v té době zrovna neoplývala. Všechna rizika, že se rozvine cosi, co z hlediska státu a potřeb občanů nebude žádoucí, byla v té době irelevantní, jelikož se již vědělo, že se připravuje živnostenský zákon, který jako vyšší právní norma než vyhláška všechny excesy z tohoto podnikatelského rozjezdu jednoduše smete pod stůl bez náhrady. A to se také stalo.

Dne 2 října 1991 byl vyhlášen zákon o živnostenském podnikání, čili živnostenský zákon, který tak, alespoň ve většině případů, učinil (tedy to smetení pod stůl). Jenže mnohé podnikatelské aktivity z oblasti léčitelství se jaksí namlsaly a ve vší tichosti si připravily – nadneseně řečeno – protiúder. Využily velice liberálního prostředí, aspoň co se pohledů na obsah živností týče (MPaO pod vedením ministra Dyby), a v roce 1995 prosadily novelu živnostenského zákona, která umožnila léčitelství provozovat pod nejrůznějšími skrytými názvy v režimu živností volných.

Vážení čtenáři – čtete dobře – v režimu živností volných, u kterých nebylo a dosud není třeba prokazovat sebemenší odbornou způsobilost. Jakékoliv protikroky ze strany rozumu se ukázaly zbytečné. Ale jak nazvat situaci či prostředí pro jednání, když v té době značná většina z 200 poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky byla v péči léčitelů, nikoliv lékařů, či jiných zdravotnických pracovníků. A snad neprozrazují příliš mnoho, když vás budu informovat, že někteří z nich v té době přímo „ordinovali“ v parlamentu, ať již jako poradci, či tzv. „energetičtí nabíječi“, či docela prostě za svými klienty docházeli do parlamentu pod rouškou novinářské legitimace, kterou v té době sehnat nebyl žádný problém.

To vše jsem uvedl tak podrobně proto, abych si vlastně vytvořil jakousi morální legitimaci pro to, co následovalo. Resort zdravotnictví vyvinul značné úsilí, zejména v kuloárových meziresortních projednáváních, a v souběhu s řadou jiných opatření prosadil do novely živnostenského zákona opravdový protitah.

Právníci mi jistě potvrdí, že negativních, či zákazových formulací, kromě trestního zákoníku, v našich právních normách zase tak moc není. Živnostenský zákon je však nyní tak trochu výjimkou, neboť od konce milénia má v § 3, odst. 2, písm. a) uvedenu formulaci, kde se mimo jiné taxativně praví, že „... živností není ... činnost ... léčitelů.“

Rád bych dodal, že od té doby mě navštěvují jedinci, kteří se zoufale táží, jak mají léčitelství provozovat, když živnostenský zákon to nejenže nepovoluje, ale přímo zakazuje, a zdravotnictví odmítá povolit aplikace jejich zázračných postupů na pacientech v péči zdravotnických zařízení.

Obrazně řečeno – zde se láme chleba. Když léčitel tento stav pochopí, buď začne podvádět a dostává se do oblasti nezákonného podnikání spojeného s rizikem žaloby za poškození zdraví jedince, nebo toho nechá a věnuje se nadále psaní rozhořčených replik, na které pak musím odpovídat, neb jsem za to státem placen.

Nicméně naši milí léčitelé stále zkouší hledat tzv. cestičky. Poslední trik, který je v současné době na státní správě zkoušen a o kterém bych se rád zmínil, je ten, že žádají Ministerstvo

školství, mládeže a tělovýchovy o akreditování vzdělávacích aktivit buď rekvalifikačních, či v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Nežádají samozřejmě, že vás budou rekvalifikovat na léčitele, nýbrž třeba na maséra, který masíruje velice účinně, jelikož vám do těla vpravuje magnetickou sílu. Případně nám všem známý Ateliér GAMO (akad. mal. Průchová a její zázračné obrázky, pozn. editora) chce s obdobnými cíli, byť jinými prostředky, vzdělávat učitele. A mnozí další.

Mají jaksí smůlu, jelikož pracovník MZ, který má tuto oblast na starosti, je současně zástupcem resortu zdravotnictví v obou akreditačních komisích Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Smutné však je, kolik ředitelů škol tyto rádoby vzdělávací projekty léčitelům s prominutím „zbaští“ a přimlouvá se za jejich akreditaci v rámci dalšího vzdělávání.

V souvislosti s výše řečeným bych rád uvedl jednu podstatnou věc. Značná řada léčitelů velice sebevědomě hovoří o tom, že provozují alternativní medicínu. Není to pravda, neprovozují – jelikož nejsou lékaři.

Alternativní postupy léčby jsou ve zdravotnictví samozřejmě možné, ale musí to být vždy postupy lege artis. Jakýkoliv léčebný postup se ovšem může schválit pouze tehdy je-li k němu k dispozici relevantní a oponovaná vzdělávací aktivita; ve zdravotnictví používáme výrazy buď specializace, či odborná způsobilost. To podle druhu právní opory.

Tak např. výkony akupresury můžeme považovat za formu alternativní medicíny, vstupující do komplexu terapií jako komplement. Avšak vždy prováděné příslušným zdravotnickým pracovníkem, s příslušnou odbornou kvalifikací a s navazujícím příslušným dalším odborným vzděláním. Což zajisté nelze říci o pracovníkovi stojícímu vně medicíny jako léčitel, ať již kvalifikovanost – kterou většinou ignoruje, tak legislativním omezením – které se snaží obejít.

Stručně řečeno lze mít za to, že tvrdí-li léčitel, že provozuje alternativní medicínu, jde o naplnění podstaty příslušného ustanovení Obchodního zákoníku o klamavém označování poskytovaných služeb, což je tuším dle Trestního zákona již i naplnění skutkové podstaty trestného činu. Ať se to léčitelům líbí či nikoliv, s medicínou nemají společného nic a zneužívání medicínského pojmenování pro jejich podnikatelské aktivity je – zaplat'pánbůh – stále trestný čin.

Problémem však zůstává, že současní léčitelé, celkem úspěšně, spoléhají na to, že je jejich zmanipulované subjekty za jejich působení jednoduše žalovat nebudou. Zvláště, je-li tomu ve značné části společnosti vytvářeno tak příznivé klima, jako dnes. Jako psycholog vím docela dobře, že i dospělí totiž rádi věří na pohádky, i když si to vlastně ani neuvědomují.

Na závěr musím splnit svůj slib z úvodu a vysvětlit, proč vlastně stát tak urputně vytěsňuje léčitele za hranice právního prostoru. Pomineme-li etické důvody a to činím velice nerad (jelikož průměrný občan si od léčitele například operaci apendixu provést nedá, ale celkem klidně se tímtež léčitelem nechá amatérsky ovlivnit posthypnotickou sugescí, aby zjistil, zda babička nebyla třeba hraběnka), pak hlavními důvody jsou – světe zbož se – důvody ekonomické.

Hned je vysvětlím – jenom se na okamžik vrátím k uvedené posthypnotické sugesci. Zdá se, že jde o nový příspěvek do repertoáru léčitelství v Čechách. Bohužel, zdárně a rychle se rozvíjí a je velice těžko odhalitelný. Většinou až když je pozdě. Nejen psychologové, ale i lékaři považují obecně tuto podnikatelskou aktivitu, psychickou manipulaci s člověkem, za obzvláště odpornou a rmoutí mě, že není taxativně ošetřena, například exkluzivním ustanovením v Trestním zákoníku.

Neboť upřímně řečeno co jsou zásahy například v břiše proti zásahům v hlavě. A nyní slibované vysvětlení onoho nekompromisního státního odporu vůči léčitelům a činnostem přidruženým.

Dalo by se přece říci, že dnes již není zdraví jedince majetkem státu a lidu, jak bylo tvrzeno například před 20 lety. Dnes je zdraví individua jeho vlastním kapitálem a příslušná zákonná ustanovení o tom hovoří dosti jasnou řečí. Jenže...

U nás je vždy nějaké jenže. Ono se toto výsostně demokratické ustanovení nepromítlo do všech zákonných procesů v našem státě tak, jak by mělo. Např. do právních norem a mechanismů, na jejichž základě fungují zdravotní pojišťovny. Zde bude myslím docela smysluplné, když dále budu pokračovat formou uvedení jednoduchého příkladu.

Tak třeba tolikrát léčiteli předhazované liberální Holandsko, přesněji Nizozemské království, kde je v živnostenském režimu nezakázáno kde co; léčitelské praktiky, vpravování cizorodých látek do lidského těla takřka bez omezení a další. A jelikož brzy vstupujeme do struktur Evropské unie, je nám našimi léčiteli předhazováno: těšte se – Evropa vás, vy byrokrati, přeléčí. Nikoliv. Toto je totiž ukázka nejhrubšího vytrhávání ze souvislostí.

Holandsko má totiž jiné principy usměrňování toku peněz, plynoucích do zdravotnictví. A tak já, holandský státní občan, jsem třeba dopustil, že mi místní léčitel v námořní hospodě propálil žaludek svým zázračným lektvarem a zničil takřka funkce mého jaterního systému. I odeberu se na kliniku za lékaři, kteří mě vyléčí, vystaví účet a já po jeho zaplacení žádám místní zdravotní pojišťovnu, která se nápadně podobá našemu pokladenskému systému za tzv. první republiky, o jeho proplacení. Ale oni mě - po zjištění podstaty mého

ochorení - většinou vyhodí, jelikož zdraví je můj kapitál a já jsem jej vědomě poškodil návštěvou onoho zázračného léčitele.

A nyní udělejme něco jako malý filmový střih a přehrajme si tuto scénu v České republice. Podobný léčitel a podobný atak na mé zdraví. Vstupuji do zdravotnického zařízení, které se nijak moc netáže, kde sis to člověče uhnal a opět mě vyléčí. Ale já se placení nemusím obávat, jelikož za humánní princip subsidiarity, obsaženém v činnosti našeho zdravotního pojištění, lze schovat i takovou malou lež, jako je tvrzení „já nevěděl“. To jako kdyby se mě náhodou někdo ptal. Ale on se neptá a asi dlouho nezeptá.

A tak se dnes ve zdravotnickém systému utrácí peníze i za nápravy poškozeného zdraví, které by si měl klient pojišťovny – minimálně z morálních důvodů – platit sám. Třeba léčba přeražené paže, když jsem si ji zlomil při autohavárii, kterou jsem spáchal pod vlivem alkoholu. Nebo doničený stav vnitřních orgánů pod péčí léčitele. Tak tohle všechno a mnohé další náš systém zdravotního pojištění v praxi odlišit od skutečně potřebných úkonů bohužel neumí. Ale již ví, jak je to zatěžující a kontraproduktivní ve smyslu zdravotní výchovy národa. A také, že jakákoliv péče poskytovaná bez řádné kvalifikovanosti se následně zatraceně prodraží. A jelikož vůbec netouží zvyšovat zbytečné odtoky peněz, které by způsobilo povolení praxe léčitelů ze zákona, činnost léčitelů nepovoluje, nýbrž zakazuje. A to nehovořím o problematice etiky při výkonu této činnosti, která je často nemravná.

Autor PhDr. Václav Vlček je pedagog, psycholog a ministerský rada odboru vzdělávání a vědy Ministerstva zdravotnictví. Je novým (kooptovaným) členem předsednictva Českého klubu skeptiků Sisyfos.

MÓDNÍ HRY S MINULÝMI ŽIVOTY

Věra Nosková

Idea posmrtného převtělování je jedna z nejstarších náboženských představ. Pomáhala věřícím smířit se se smrtí. Je především součástí východních náboženství. Všechna velká východní náboženství věří sice (mimo jiné) v převtělování, ale ideálem je vyvázat se z nich a dostat se do nirvány, do mókšy, kde se duše konečně spojí s absolutnem, křesťan by možná řekl, dosáhne věčného klidu. Dále o všech platí, že jsou součástí dějin velkých národů, součástí jejich kultury a určují i společenské uspořádání. To je často v rozporu s ideály svobody a rovnosti západního světa - jako například přetrvávající kastovníctví. Mají své rituály, umění, filosofický postoj ke světu. Dogma o převtělování je jejich organickou součástí, o minulých a budoucích převtěleních se nespekuluje, to je v rukou bohů.

Západní člověk ve své lačnosti po exotickém duchovnu z nich vypreparoval právě jen převtělování, neboť je vzrušující a zábavné, je v něm prostor pro dobrodružství, fantazie, snění, líbí se jeho egocentrismus, ale je vhodné také pro manipulaci. Zprostředkovatelem ponoru do minulých existencí, což je kříženec karikatury západní psychoanalýzy se zvládnutou východní náboženskou představou, se může stát doslova kdejaký strejda, který si na tento esoterický byznys troufne.

Proč západní člověk holduje této aktivitě? Četné fantazie nejdivočejšího střihu, mnohdy naivní ale zároveň morbidní ve filmech a televizních seriálech mnohým lidem v naší kultuře už nestačí, oni sami se chtějí stát hrdiny heroických příběhů. A protože současnost západního člověka žijícího

v relativním blahobytu není pro leckoho dostatečně exotická, dobrodružná a vzrušivá, obrací se do minulosti, do svých předpokládaných dřívějších převtělení, kde si vybájí četná dobrodružství, mnohdy docela drastická. Ale proč ne, proč si nedopřát bájení o znásilnění, mučení, upálení a dalších nevšedních zážitcích, nemusí je přece skutečně prožít, jen si je vlastně vymýšlí, dotváří za podpory svého průvodce. Je při onom ponořování do historie ovšem odkázán na své, často chabé dějepisné znalosti, takže historik, znalec doby a regionu či pozdější ověřovatel jeho fabulací se docela baví. Zajímavé je, že si tyto osoby „nepamatují“ nic z tehdejšího místního jazyka či řemesel, zapomenutých technologií. Vykonstruovaná historie jejich dávnějšího života se omezuje jen na několik vět, kterými „ponořený“ nehledanými slovy vylíčí svůj, většinou drastický příběh s prvkem násilné smrti.

Jakými technikami se dá navodit stav, v němž se osoba cítí být přenesena do živých vzpomínek na minulé životy? K těm drastičtějším patří v rukou laiků hypnóza. Ta je zatížena několika mýty a mylnými představami. Lidé si například běžně myslí, že v hypnotickém stavu nelze lhát, vymýšlet si, fabulovat. Primář MUDr. Michal Maršálek, hypnolog, který hypnózou léčí už déle než patnáct let v Psychiatrické léčebně v Praze Bohnicích o svém oboru říká: „Na hypnóze je podstatný fakt, že člověk při ní vypíná racionální kontrolu, spoléhá se na tvrzení hypnotizéra a podřizuje se mu. Hypnóza se vyznačuje zvýšenou motivací hrát určitou roli. Často jde vlastně o hypnotizérem řízený sen.“

Syndrom falešné paměti a vnucované představy

V osmdesátých letech v USA stovky špatně vyškolených terapeutů, kteří sami sebe nazývali traumatisty, podrobovali zájemce s psychickými či fyzickými problémy hypnóze, při níž je měli k tomu, aby si především vybavovali dětská sexuální traumata, která byla údajně během dalších let vytěsněna z paměti. Po měsících i rocích, během nichž traumatista plnil účet klienta, a ten byl na něm čím dál víc závislý, se začaly v mysli hypnotizovaného konečně vynořovat obrazy podle hypnotizérových náповědí. Začíná svého otce, dědečka či jiného příbuzného vidět jako sexuálního obtěžovatele. Falešné vzpomínky jsou po tak dlouhém a důkladném vymývání mozku čím dál barevnější a přesvědčivější. Zmanipulované „oběti deviantních příbuzných“ obviňují mnohdy i veřejně své blízké z nechutných činů, podávají na ně žaloby, rodiny se hroutí, rodinných tragédií a zoufalství nevinných přibývá.

28letá žena obvinila svého otce, že ji sexuálně zneužíval když jí bylo 6 měsíců. Jiná žena pod vlivem amatérského hypnotizéra začala tvrdit, že zabila 40 dětí, když byla v satanské církvi. Oněch 40 dětí sice nikdo nepostrádal, přesto byly její „vzpomínky“ brány vážně.

Období řádění traumatistů má i své oběti na životech. Jednou z jejich oblíbených teorií je i regrese do období porodu, který má údajně na svědomí mnohé potíže v pozdějším životě.

Desetiletá Candice byla adoptovaná dcerka rodičů, kteří hledali profesionální pomoc. Děvčátko bylo v péči psychologů na základě diagnózy RAD („reaktiv attachment disorder“), což je neschopnost dítěte citově přilnout k nové matce. Dvě terapeutky zvolily regresní terapii - návrat k porodu, který měl údajně nastartovat začátek nového vztahu k adoptivní matce. Během terapie se mělo dítě probíjet porodním „kanálem“ polštáři a prostěradly, do nichž bylo důkladně zamotáno. Terapistky děvčátko nutily, aby „křičelo pro nový život“. Vyzývaly ji, že teď musí zemřít, aby mohla znovu žít. Při tomto „porodním zápase“ děvčátko zemřelo udušením. Guvernér státu Colorado okamžitě vydal nařízení, které tuto metodu psychoterapie postavilo v Coloradu mimo zákon.

Hvězdy udávají tón

Zpěvačka Madonna se obrátila ke svým fanouškům se slovy: „Když zemřete, vaše fyzické tělo přestane existovat, ale vaše duše a to, co jste dali a jak jste milovali, jde s vámi. Věřím na reinkarnaci a že nakonec budeme všichni spojeni. Jsem si jistá, že toto není můj první život a že to nebude poslední. Přijde vám to bláznivé?“

Madonna, zdatná a chladně uvažující obchodnice vystřídalá image sexuální dračice za obraz něžné matky švitořící o lásce k všehomíru. Má nos na to, jak a čím oslovit své fanoušky. Nad představou reinkarnace se rozplývají mnohé další hvězdy šoubyznysu všech národností a velikostí, neboť koketérie s představou minulých i budoucích životů je moderní, slušivá a tajemná.

Je pozoruhodné, že tuto víru dokázali do svého vyznání zakomponovat i někteří křesťané, což by mohl být důkaz jisté pružnosti psychiky - postmoderní měchačka tím gulášem v mysli ještě zamíchá.

Víra v převtělování se na Západě leckde naroubovala na starý dobrý spiritismus a začala užívat slovníku esoteriky, ale i dalších oborů, například ekologie: Vitální energie je po smrti poměrně rychle recyklována a čeká v jistých místech na ženu, která se má stát matkou. (z knihy Reinkarnace autora Jean-Louis Siémons). Člověk s hravou fantazií

si představí, jak jakýsi recyklovaný chumel číhá v kopřivách až kolem půjde nějaká žena, aby jí skočil – kam vlastně? Do právě oplodněného vajíčka? Tam už je geneticky předem jasno, a další element se svými vlastnostmi a psychikou se tu nechytá. Nebo do hlavy? Co by z toho měl? Chce se přece veřít do budoucího novorozence. Ovšemže jinde fungující myšlenkové operace se v esoterice neuplatní, jde o typickou blátivost v myšlení, čím blátivější, tím duchovnější, vznešenější, sebevědomější.

Pomocí regresní terapie, což je termín, pod nímž se skrývá i brouzdání po minulých životech, řeší nejrůznější samozvaní mágové skutečné i domnělé potíže či dokonce nemoci lidí lačných tohoto dobrodružství. V některých případech se této „techniky“ chopili s esoterikou koketující psychologové, jindy buď školení nebo pouze sebevědomí, v psychologii nevzdělaní laici, s návraty do minulých životů koketují i někteří léčitelé.

U nás zvláště dvě psycholožky, PhDr. Marta Foučková a PhDr. Marie Říhová šíří díky jim nakloněným médiím radostnou zvěst o převtělování. Jejich některé výroky jsou ovšem dost morbidní.

PhDr. Marta Foučková například v bulvárním Ringu tvrdila, že v případě Kaprunské tragédie nastoupili do později hořícího vagonu lanovky jen ti, co správně uhořet měli. Byli totiž v minulých životech nelitostní žháři, prohlásila usměvavá vědma, zřejmě pro útěchu pozůstalým. Na legendární Titanik se prý zase dostavilo před tragickou cestou množství bývalých pirátů určených k utopení, včetně žen a dětí.

PhDr. Marie Říhová, odbornice na křehké lidské nitro má zvláště spadeno na děti. V rozhlase Svobodná Evropa zповídána redaktorkou Přenosilovou rozmarně vykládala: „Pokud pracujete s takovým dítětem, které nemá ani nohy ani ruce – a zjistíte, že to byl v minulém životě gestapák, který v koncentračním táboře házel děti do plynu, tak najednou vidíte, že všechno je jak má být.“

Ve své knize Učte se životem líčí dr. Marta Foučková, jak za ní přišli bezradní manželé, kteří se měli rádi, žena ale trpěla depresemi. Tato - podle svědectví novinářek, které ji zповídaly - charismatická terapeutka dokázala milující se manžele přesvědčit o tom, že manžel byl v minulém životě hostinským a jeho nynější žena holčičkou, kterou si vzal na vychování. Ovšem když jí bylo pět let, utopil ji v rybníku. Důvod byl prostinký, chtěl se jí prý zbavit, bájila psycholožka. Po tomto „povzbuzujícím“ odhalení se údajně bývalá utopená smířila s tím, že ji manžel kdysi zavraždil, a deprese prý zmizely. Svou techniku „ponořování“ popisuje Foučková velmi vágně: Vyčlenila jsem si některé úspěšné prvky z jiných terapií, postavila je na jiný základ, doplnila jimi stav meditace...

Rizika dryáčnického byznysu

Někteří psychologové v našich zemích i ve světě dnes používají tak zvanou léčbu regresí údajně k potlačení neuróz, fobií, alergií apod. Z těch nejznámějších jsou to např. Dr. E. Fiore, a český rodák Dr. Stanislav Grof. Léčba spočívá v navození stavu transu, ať už hypnózou, holotropním dýcháním, či různými halucinogeny. Pacient při této léčbě „sestupuje“ pod vedením lékaře, psychologa či sebevědomého laika do svých minulých životů. Má prý tak možnost prožít a pochopit traumata, která v současném životě vyvolávají jeho potíže.

Je možné, že v některých případech, zvláště u psychosomatických potíží a chorob mají tyto moderní mágové a manipulátoři úspěch. Nicméně pokud se úspěch dostaví,

dosažení příznivého efektu ve vyladění psychiky a partnerského vztahu znehodnocuje fakt, že je dosažen na základě bájeví lži, fantasmagorií, manipulace. Ta v takovém jedinci dlouhodobě přežívá a zkresluje jeho pohled na skutečnost. Je přece mnohem efektnější a konec konců důstojnější znát skutečné příčiny svých potíží a problémů. A ty mají často kořen v našem chybném vnímání a chování, které se odpovědný a rozumný psycholog snaží se svým svěřencem přebudovat, změnit. Svěst všechno na minulé životy je nejen fantasmagorické ale také vágní, osudové takže dané, chybí prostor pro poznání sebe sama a pro šanci poučit se z chyb a změnit své neadekvátní chování a postoje.

Zastáncům této metody lze jen připomenout, že psychologie má jiné a velmi úspěšné metody, při nichž není nutné dělat z klienta hlupáka. Na druhé straně, příznějme si, že jako někteří lidé druhými rádi manipulují, existují tací, kterým manipulace nevadí, naopak, manipulanty dokonce vyhledávají. K tomuto byznysu, kde se hraje tak říkajíc o duši, by se měla vyjádřit psychologická obec.

Mnozí z terapeutů operující s minulými životy nebo traumaty při porodech nepoužívají riskantní hypnózu ale postupují spíše tak, že klienta zklidní, snaží se navodit jeho relaxaci. Poté spolu ti dva „dávají dohromady“ klientovy „příběhy minulých životů“. Klient riskuje, pokud propadne víře v trest a od-

platu za zlé činy, kterých se dopustil v minulém životě, stresy, pocity viny a bezmoci, neurózu, fobie. Jde-li ovšem o jedince, který je jen zvědavý a bere akci s rezervou, užije si vzrušující chvíle podle svého gusta.

Je velmi pravděpodobné, že takové hrátky přitahují často jedince excentrické, hysterické, egocentrické, hraniční osobnosti pohybující se na hřebeni normality. Tihnou k němu nejspíš také lidé úzkostliví, submisivní, hledající a nenalézající pevný bod ve svém životě, nejistí, a pak také skutečně nemocní a přitom bezradní. Nabídka je přepestrá a pohotová. Na jednom z pražském esoterickém trhu zvaném Astrovíkend nabízela podnikavá dáma ponor do minulého života na místě a hned, a to za pouhé dvě stovky. Když se oslovený (naš skeptik) ošival, byla ochotná slevit na polovic. Jiná dáma na svých webových stránkách vybízí k zaslání pětistovky na její účet a fotografie na její mailovou adresu. Podle oné fotografie vám vybájí pár vašich minulých životů a pošle elektronicky zpět. Jednoduché, moderní, efektní.

Oběti těchto psychických manipulací se občas ocitnou s poškozenou psychikou u poctivého psychiatra či psychologa, ale své příběhy nedávají v plen veřejnosti, nechávají si své negativní zkušenosti pro sebe, jako všichni podvedení. Esoterický byznys s minulými životy, dryáčnická karikatura jednoho z aspektů náboženství Východu, jede dál.

Východní náboženství

Védské náboženství

Vznikalo koncem 2. tisíciletí a začátkem 1. tisíciletí před naším letopočtem, a je podloženo texty véd a upanišad.

Védští bohové jsou vlastně zbožštělé přírodní síly. Súrja představuje Slunce, vítr je Váju, bouří vládne Rudra. Nejvyšší bůh Varuna je ochránce vesmírného řádu. Ve védském náboženství již figurují i světci a mudrcové z legend a idea převtělování. Ústředním rituálem byla oběť daná ohni.

Bráhmánismus vznikl v době asi tisíc let př. n. l.

Vyznačoval se rozvinutým obřadnictvím a utvářením kast. Z nich se později štěpily a vznikaly stovky dalších kast a podkast. Starší doba bráhmánismu holdovala obětnictví. Byly to krvavé rituály včetně lidských obětí, a trvaly často dlouho. Pánem tvorstva, hlavním bohem byl Pradžápati, jinak též Brahma (stvořitel všeho kromě bohů).

Bráhmánismus přišel s učením o činu – s ideou karmy a s představou koloběhu životů, které nazývá samsára. Podle ní se ten, kdo žije v souladu s předpisy své kasty, zrodí k lepšímu životu. Pokud nežije správně, převtělí se do příslušníka nižší kasty, ve zvíře či rostlinu. Toto dogma výrazně pomáhalo příslušníkům nižších kast smířit se s osudem, nutilo je žít až v úzkostlivé poslušnosti. Je pravděpodobné, že orientální pokora a smíření kontrastující se západním individualismem kořeny také v této půdě. Samsára, koloběh životů jednotlivce ovšem nebylo samo o sobě hodnotou, žádoucí bylo vysvobození z převtělování, zvané mókša, kdy se duše konečně spojí s absolutnem.

Hinduismus se formoval od konce tisíciletí př. n. l.

Je dnes výsledkem syntézy indoevropských a předárijských náboženských prvků. V čele jeho Panteonu vévodí opět Brahma – stvořitel. Višnu plnil roli udržovatele a zlo zastupoval ničitel Šiva s manželkou Kálí. S kulty bohů je spojeno uctívání řek, z nichž nejposvátnější je Ganga, ale i hor, rostlin, zvířat, soch bohů, atd. Strážci a vykladači náboženských předpisů jsou bráhmáni. Hinduismus vytvořil životní pouť čtyř etap života, nazývaných ašrámy. Týkaly se samozřejmě jen chlapců a mužů. 1. ašráma - chlapec žije v celibátu a věnuje

se studiu, 2. ašráma - muž vstupuje do manželství, stává se hospodářem, 3. ašráma - po spatření svých vnuků odchází muž do lesů jako poustevník, 4. ašráma - muž osvobozený od všech pout putuje světem bez domova. Hinduismus nahradil krvavé oběti bráhmánismu modlitbami a oslavnými obřady, poutěmi na posvátná místa.

Buddhismus je nejmladší indické náboženství.

Je ale stále ještě starší než křesťanství. Vznikalo v období 6. - 4. století př. n. l. Je spíše nábožensko - filosofickým systémem. Zakladatelem tohoto učení byl Siddháta Gautama, zvaný později Buddha (Osvícený). Od předchozích indických náboženství převzal víru v karmu a v převtělování. Koloběh převtělování může ale končit nirvánou – osvobozením, dosažením konečného pochopení. Dharma je učení o utrpení, pramenícího z nesprávného stavu mysli, a o cestě jeho překonávání. Buddhismus byl v době svého vzniku a rozkvětu velmi pokrokový, postavil se především proti kastovnímu systému bráhmánismu a vyhlásil všeobecnou rovnost lidí. V Číně se začal šířit v 1. stol. n. l. (ve 4. - 7. stol. zaznamenala Čína jeho největší rozkvět), do Japonska se dostal v 6. století. Tibet a Mongolsko jej přijali až v 16. - 17. stol., a to ve své různé formě lámaismu.

Někdejší indické náboženství ovlivnila severní a západní svět už v předhistorické době. Představy o metempsychóze (převtělení) a o posmrtné odplatě, které oklikou přijali několik století před naším letopočtem řečtí pythagorovci, ovlivnily dokonce Kelty. Indoevropský svět byl tehdy propojen obchodními i válečnými výpravami a výboji. Šíření myšlenek, náboženských představ, ale i dovedností bylo sice pomalé, ale vítané. Mnohé keltské kmeny věřily, že smrt je jen středem dlouhého života, jejich druidové učili, že nesmrtelná duše přechází po smrti těla do těla jiného. Nebylo tomu tak ovšem ve všech dobách a na všech územích, které četné a odlišné kmeny, nazývané dnes souhrnně Kelty, obývaly. Galové například věřili v nádherný oceánský ostrov zászvěti, kam jsou duše mrtvých odváženy skleněnou lodicí. Tato víra v blažený ostrov, později nazvaný Avallon, přetrvala až do středověku.

Zážitek první:

Na radu přítelkyně jsem coby novinářka jistého zábavného časopisu vyhledala bývalého gynekologa ve Františkových lázních, muž se totiž zabýval ponořováním klientek do minulých životů. Lékař hned v úvodu tvrdil, že byl kolegy „vyštípán“ z oboru, důvod neuvedl, a tak se prý věnuje alternativnímu léčení. Léčí především regresní hypnózou. Uvedl do hypnotického stavu slečnu Boženku s milou, důvěřivou tvář. Snažil se jí pak vsugerovat fakt, že se dostává do jednoho ze svých minulých životů.

Boženka dlouho nechápala, co po ní chce. Výsledek se ale asi po půl hodině přece jen dostavil. Zabrala na otázku:

„Je ti zima?“ V místnosti opravdu chladno bylo. Pomalu, mdle a s námahou tedy přiznala že ano. „Je kolem hodně sněhu?“ vyzvídal lékař. „Je.“ „Neběží za tebou vlci?“ „Ano.“ „Ohrožují tě?“ „Jo.“

Zeptal se jí, jestli náhodou nejede na saních taženými koňmi. To aby se k tomu obrázku hodili ti vlci. Kdo nečetl či neviděl nějakou zfilmovanou ruskou pohádku nebo povídku s touhle scénou? Dívka ten obrázek přijala a souhlasila. Ano, je to tak. Dalších deset minut se z ní pokoušel vymámit informaci, co vlci dělají. Nebylo to k ničemu. Nakonec to vzdal a nabídl jí jednu z možností: „Prokousl ti jeden z nich krk?“ „Ano,“ vykřikla nešťastnice. „Zemřela jsi?“ nedal jí pokoj hypnotizér. „Ano.“ „Co děláš teď?“ „Ano.“ „Vznášíš se nad tělem?“ „Ano.“ Rozhovor plný sugestivních otázek a přitakání měl minutové zámlky a táhnul se půl hodiny. Mechanismus je jasný. Esoterik nadhodí situaci, obraz, který dívka vzápětí prožije a potvrdí prožité. Navíc dialog vyšel z její první věty: Je mi zima. A manipulace se rozjela. Ví o tom triku, nebo sugestivních otázek užívá v dobré víře, že to tak má být? Ale stejně je od něj ošklivé, že tu důvěřivou dívku doráží tak úděsnou smrtí. Pochopitelně, potřebuje aby „zemřela“ co nejdříve, převtělila se, a mohla si „stříhnout“ další smrt. Jenže já od vzdělaných hypnologů vím, že zhypnotizovaný se nesmí nikdy probírat ve chvíli stresu, úzkosti, děsu. Že se mu má před skončením hypnózy navodit příjemná nálada, pocit duševní i fyzické pohody. To co mi tento „senzibil“ předvedl, bylo necitlivé zverstvo. Probuzená dívka se rozplakala. Byla dezorientována, vyděšená. Na její místo nastoupila další nešťastnice. Vedena stejným způsobem dostala se, ponořena do doby středověku, k dost hnusné smrti, kdosi jí podřízl krk. Vzápětí byla vzbuzena a také se rozplakala. Vyčetla jsem esoterickému šoumenovi, že se dopouští hrubé chyby a poškozuje své klientky. Mávl nad tím rukou. (Po měsíci vyšla moje velmi kritická reportáž a ponořovač do minulých životů se rozjel do Prahy, a vtrhl do naší redakce s žádostí, abych dostala výpověď. Samozřejmě se tak nestalo, novináři i šéfredaktoři jsou na podobné nájezdy potrefených zvyklí.)

Zážitek druhý:

Ocitla jsem se na reportáži v esoterické komunitě Damanhur, poblíž italského Turína. Byla jsem tu hostem tři dny. Kromě jiného jsem sledovala jejich kurz pro zájemce zvenčí, měli tu objevit některý z minulých životů. Esoterická výuka se odehrávala ve sklepní místnosti. Kurzisté seděli po dlouhé hodiny kolem kulatého stolu, akce se táhla tři dny. Vedoucí nejdříve oznámila, že se ponořování nebude dít prostřednictvím hypnózy, neboť je její používání laiky v Itálii zakázáno. Ale ujistila nás, že se do minulosti dostaneme i jinými „technikami“. Kurzisté se pak drželi za ruce a kolektivně mručeli, snažila se je přesvědčit, že se jim otevírá třetí oko, které je

prý nad kořenem nosu. Otevírali ho po několik hodin pomocí mručení a soustředování na tento úkon. Únava a nuda byla téměř hmatatelná. Pak už raději všichni tvrdili, že mají třetí oko otevřené, aby se mohlo jít dál. Poté se tento kolektiv soustředil postupně vždy na jednoho ze svého středu, a všichni pak docela prostým vymyšlením a naivním plkáním dávali dohromady minulý život dotyčného. Řídili se hlavně podobou, ta jim asociovala to co znali z filmů, literatury, historie. Tak například Claudius s velkým nosem, černý a pošmourný, byl „odhalen“ jako bývalý Arab. Chodil prý s karavanami po poušti a měl nos na to, kde je nějaká voda. Zahynul poté, co se napil ze studny, v níž byla voda znehodnocena mrtvým zvířetem. Mateřsky vyhlížející žena s poněkud negroidními rysy byla samozřejmě v minulém životě černoška. Během nekonečných hodin ve sklepně k ní ostatní přimysleli kupu dětí a znalost bylinek. Z dámy frivolního vzezření se vyklubala někdejší lehce dostupná barová zpěvačka. Asi proto, že byla blondýna a měla poněkud staromódní účes z vln, zasunuli její příběh do let předválečného Německa. Zamíloval se do vás mladý poručík a ze žárlivosti vás zastřelil, završili dramatem limonádový příběh. Frivolní žena byla tak třeskutou romantikou potěšena. Sklopila koketně oči a hlesla, že teď už konečně ví, proč jí vždy dělalo dobře flirtovat s muži a cítila se jako doma v barech. Všichni měli radost, jak pěkně jim to vychází. Bohužel mezi nimi byla velmi nemocná žena, vyhublá a celá zkroucená, její řeči bylo těžké rozumět. Mohlo jít o chorobnou degeneraci kloubů a kostí, o nervovou poruchu. Nevěděli jsme. Ze všeho nejvíce se podobala zkroucené sušené rybě. Kdo zaujatý hledáním „pravdy“ tohle první vyřkl? Sušená treska! Už během prvního dne poskládali přítomní její příběh. Podle zákona odměn a odplaty usoudili, že Sušená treska trpí v tomto životě nevyléčitelnou chorobou za to, že byla v minulém životě zlá. Ublížovala prý lidem. Byla v jakési severské zemi dělnicí v továrně na zpracování ryb. Kdosi ji nakonec zapíchl nožem na kuchání tresek, protože mu velmi ublížila.

Nemocná žena se ten den pokusila o sebevraždu. Byla naštěstí zachráněna, ale pak honem z komunity vykážána. O takové zoufalce tu nikdo nestál.

Třetí zážitek:

Prostory jednoho pražského divadla měl toho večera pronajaté jistý esoterik. Zabývá se byznysem pozitivního vyladování a tak zvané práci s energiemi. Pochopil, že je zbytečné slibovat lidem vyléčení z chorob a vyhlávat se pak z nenaplněných nadějí, když lidé rádi zaplatí i jen za jakési kejkle podepřené východními „moudrostmi“. Hlavně když se jim někdo s plnou vážností věnuje a něco jim namluví.

V divadle je doslova narváno. Esoterik vybízí přítomné aby se dostavili na jeviště, že je dostane hypnózou do minulých životů. Lidé berou útokem jeviště, za chvíli je plné. Muž prohlašuje, že jich potřebuje jen několik. Bleskově vykazuje z pódia méně vhodné osoby, až jich zůstane jen šest. Protože jsem v jeho léčitelském centru strávila nedávno celý den, poznávám osoby, které jsem u něj viděla. Nejsou to tedy běžní návštěvníci ale spolupracovníci, a je téměř jisté, že jsou se šéfem na scénáři domluveni. Během několika vteřin (!) je všechny dostává do hypnózy dotekem na krku pod vlasy. Je mi jasné, že v hypnóze nejsou. Bylo by to ostatně příliš riskantní, navíc šou by ztratila spád, hypnotizovaní bývají totiž většinou poněkud zpomalení. Jednoho po druhém se esoterický šoumen vyptává na to, kde se ocitli, co prožívají.

Mladá žena líčí děs šlechtičny v prázdném zámku poté, co všichni kolem zemřeli na mor. Další muž je někdejší šaman. Zachraňuje členy svého kmene před nemocemi. Další zhypnotizovaný je poustevníkem v horách. Dále na jevišti sedí egyptský faraón a Kleopatra. Opravdu skvělá parta. Protože každý z nich před zhypnotizováním sdělil jaký fyzický neduh ho sužuje, esoterik jim nyní sugeruje, že neduh se vzdaluje,

mizí, neexistuje. Budí své věrné z hypnózy opět dotekem na krku, a oni si libují, že se potíží zbavili. Fraška je u konce, lidé jsou nadšení. Posměšnou reportáž tentokrát šéfredaktor zakázal uveřejnit. Esoterik ho podplatil, vzal jej zadarmo na dovolenou do Thajska. Podnikal totiž také v cestovním ruchu, organizoval cesty s prvky esoteriky, duchovna a východní spirituality. jejich šéfové.

VE WISSEMBOURGU ŠNEKY NEJEDLI

vybral a přeložil Milan Urban

Jak to bylo s případem zdánlivého znovuzrození

Na počátku kariéry Thorwalda Dethlefsena jako autora esoterických bestsellerů bylo zvláštní sezení s hypnózou. Ve své knize „Život po životě“ líčí svůj první případ, kdy klienta přivedl do času před jeho narozením. Hypnotizovaný přitom vypovídal o svém dřívějším životě v Alsasku v době německo-francouzské války. Dethlefsen to považuje za důkaz reinkarnace, aniž by však celkem přesné údaje hypnotizovaného ověřil. To udělal žurnalista Holdger Platta. A narazil přitom na četné nesrovnalosti mezi výpověďmi v hypnóze a historickou skutečností.

Bylo to v roce 1968, kdy se mladý mnichovský psycholog Thorwald Dethlefsen setkával po večerech s několika známými a seznamoval je s hypnotickými experimenty. Také 3. 6. 1968 se jeden takový večer konal. Hypnotizér dával pokusným osobám otázky, týkající se minulosti v jejich nynějším životě. Najednou ho napadla, jak později uvedl, „bláznivá“ myšlenka - obě pokusné osoby, u kterých ten večer proběhla hypnóza nejúspěšněji, zavést zpět do doby před jejich narozením.

„...Řekni, co cítíš?“

Rudolf T., jeden ze dvou hypnotizovaných, pětadvacetiletý student, začal s těžkým a hlubokým dýcháním:

„Nic...nic“

„Půjdeme nyní ještě více zpět, a to tak dlouho, až narazíš na nějakou důležitou událost, kterou můžeš přesně popsat. Potom mi řekneš, co vidíš a kde jsi...“

„Ano, jsem v nějakém sklepeř“

„Kde je ten sklep? Na kterém místě, ve kterém městě?“

„Wissembourg“

„Ve které zemi se nacházíš?“

„Ve Francii“

„Jak se jmenuješ?“

„Guy Lafarge“

„Ve které ulici je ten sklep?“

„Rue du Connétable“

„Proč jsi ve sklepeř?“

„Válka (...“

„O jakou válku jde?“

„Proti Prusům“

„Který rok se píše?“

„1870“

„Kolikpak je ti let?“

„Osmnáct...“

Thorwald Dethlefsen se rozhodl pokus přerušit a pokračovat za jiných podmínek o týden později. Odehrál se v pokoji jednoho mnichovského hotelu dne 10. 6. 1968, bylo přítomno sedm svědků. Hypnotizér se důkladně připravil – vypracoval

rozsáhlý katalog otázek a tentokrát měl hypnotické sezení slovo za slovem zaznamenat magnetofon.

Nejdříve začalo vše jako týden předtím. Rudolf T. je opět ve Wissembourgu, malém městečku v Dolním Alsasku; opět je Guy Lafarge, opět je válečný rok 1870. Ale tentokrát je na místním tržišti, prodává zeleninu, bílé a červené zelí, brambory a na otázky hypnotizéra sděluje další události a podrobnosti.

Narodil se v roce 1852; jeho sourozenci se jmenovali Anne a Jean, rodiče Jean a Marie; bratr prý byl o šest let starší a jejich dům měl stát v ulici Rue du Connétable. Neměl číslo a sestával pouze ze dvou místností. Na otázku, zda prodává na tržišti také pomeranče a citrony odpovídá Rudolf T. alias Lafarge, že toto ovoce nezná – ani podle jména. Stejnou neznalost vykazuje hypnotizovaný při slovech „čerpací stanice“ a „auto“. Náboženství byl prý katolického, farář se jmenoval páter Pierre a jediný kostel v této obci s 250 obyvateli se jmenoval „Eglise de la Sainte Marie“.

Krok za krokem se mnichovský psycholog snaží dostat z hypnotizovaného další události z jeho života; v únoru 1880 zemřel; jeho přátelé se prý jmenovali Robert a Pierre Renault, oba byli stejně staří jako on; všichni rodinní příslušníci zemřeli v době německo-francouzské války; později pracoval u koní v jednom statku západně od Wissembourgu, kde utrpěl úraz, na jehož následky zemřel. Příjmení majitele statku už neví, ale vlastním jménem to byl Pierre. Jako regionální specialitu uvádí hypnotizovaný šneky, chléb vypadal jako kulaté koláče, připravován z mouky a vajec, do školy nikdy nechodil.

Základní otázka naší identity, problém smrtelnosti, se zdála být zodpovězena. Mnichovský terapeut, který mezitím udělal kariéru jako esoterická hvězda, na ni přišel. Nebo přece jen ne?

Když jsem Dethlefsenovu knihu četl před lety poprvé, napadlo mne pouze ověřit počet obyvatel. Sálh jsem po odpovídajícím svazku dvacetisvazkového lexikonu z roku 1878, kde stálo:

V roce 1875 mělo Alsaské městečko 6152 obyvatel! Údaje Guy Lafargeho, správněji tvrzení Rudolfa T., byly v jednom důležitém bodě chybné. Pochyby ale zůstaly. Co když se Guy Lafarge v tomto jediném detailu zmýlil? Pacholek u koní, bez školního vzdělání, prostý člověk! Bylo mi jasné: Dokud neprověřím další údaje z magnetofonového záznamu, nemohu si udělat konečný úsudek.

Jedno bylo však již nyní divné. Proč je Thorwald Dethlefsen neprověřil sám? Nebo opatrněji: Proč se o prověření údajů nezmínil ve své knize? Měl Dethlefsen a s ním Bertelsmannovo nakladatelství strach z výsledku? Byly obavy, že se senzace zhroutí jako domek z karet?

Cesta do Wissembourgu

31.10.1984: Chladný slunečný podzimní den se chýlí k večeru; Wissembourgské střechy, věže starého kostela Sv. Petra a Pavla se ve večerním světle lesknou. V lípách u hradeb se houfují ptáci před velkou cestou na jih.

Už první procházka úzkými uličkami města kolem měšťanských domů z období gotiky, renesance a baroka mi napovídá: 250 obyvatel toto město už nemá hodně dávno. Auguste Schaaf, orientalista, místní historik a dlouholetý vedoucí místního úřadu pro cizinecký ruch mi řekl, že z údajů Guy Lafargeho nesouhlasí vůbec nic. Nelze doložit ani samotnou existenci Guy Lafargeho.

Schaaf prošel všechny církevní záznamy o křtech, sňatcích a úmrtích od roku 1793 a totéž udělal i u záznamů úřadu civilního: „Jméno Lafarge jsem vůbec nenašel“.

A co se týče počtu obyvatel Wissembourgu: „Mohu Vám ukázat statistiku, vydanou v roce 1866; Wissembourg měl tehdy 5340 obyvatel! I všechno ostatní, co lze z historického hlediska prověřit, se ukázalo jako chybné!“

„Žádní Renaultové ve Wissembourgu nebyli, šneky jako regionální specialitu tam neznali, nebyl statek na západ s majitelem vlastním jménem Pierre“. Auguste Schaaf je přesvědčen, že kdyby byl Thorwald Dethlefsen v tomto alsaském městě ověřoval tvrzení hypnotizovaného, byl by musel na něj narazit. K údajnému bydlišti a číslování domů místní historik sdělil: „To je čirá fantazie! Ulice ‚Rue de Connétable‘ nikdy

neexistovala. Od Francouzské revoluce jsou domy ve Wissembourgu číslovány. Také páter Pierre a kostel ‚Eglise de la Sainte Marie‘ nikdy ve Wissembourgu nebyl. Úplné jmenové seznamy a církevní knihy to dokazují“.

Jde tedy v příběhu Guy Lafargeho jen o fantazii? Kdo ale fantaziroval? A z jakého důvodu? Hypnotizér, který chtěl senzaci za každou cenu, resp. chtěl senzační úspěch své knihy? Nebo hypnotizovaný student Rudolf T. sám? Na téma ‚ověření údajů‘ odmítá Thorwald Dethlefsen poskytnout tisku jakýkoliv rozhovor. Místo aby jel do Wissembourgu, pokouší se tento diplomovaný psycholog dokládat tvrzení spekulacemi: „Všichni přítomní byli zaskočení právě tak jako já...; medium před experimentem vůbec nevědělo, co s ním mám v úmyslu...; byl jsem mimořádně šokován...; že se jednalo o skutečný prožitek, což viděli přítomní na silných emocích pokusné osoby...; když toto vše zvážím, nemám už žádné pochyby“.

Skutečné prověření ze strany Thorwalda Dethlefsena tedy provedeno nebylo. Otázkou zůstává, proč spolu s ním tomu všemu věří 16% německé dospělé populace, jak zjistil průzkumem Institut EM-NID v roce 1977, rok po vydání knihy. Hraje tu roli mocně přitažlivý příslib věčného života jako hráz proti strachu lidí ze smrti? Nebo je to napětí, které nás čtenáře při čtení takových příběhů přepadá a pocit zklamání, když se – pokolikáté už – prokáže opak?

VYROSTLA PYRAMIDA VELIKÁ, PŘEVELIKÁ

Věra Nosková

V loňském srpnové čísle Zpravodaje Sisyfos vyšla reportáž s názvem Pyramida asi nebudět. Ještě že jsem použila slovo asi. Nikdy totiž není dost skepse.

Pyramida po půl roce od mé návštěvy u bizarního Iaguiiaeva stojí. Převyšuje okolní stromy, i když se její stavitel původně zavázal, že to činit nebude. Pod pyramidou je prý podzemní místnost. Pyramidolog před případnými zvědavci – vetřelci poodkryje významně kacabajku, a dopřeje jim pohled na svou pistoli. Je to chování cizí českému venkovskému naturelu, ale mějme pochopení pro jinakost, že?

K experimentálnímu pracovišti Račov, jak cizozemec své monstrum nazval, a kde měl původně zkoumat klíčivost semen, se prý stahují nabíjí lační Němci s plnými peněženkami. Anatolij Iaguiiaev ale ještě loni v létě demonstroval jak je duchovně povznesený, napojený na mongolské lámy, očekávající příjezd dalajlámy... Že by nabíjel ve svém jehlanu za úplatu, když se má dle svého projektu věnovat pyramidálnímu mičurinství, těžko uvěřit. I když nikdy není dost skepse.

Jak vysvětlit pyramidologům, ať si staví drobné pyramidky třeba na své zahradě, nakonec by jim mohl stačit čtvercový stan ve tvaru jehlanu. Kdyby ho počmárali třeba náznaky hieroglyfů, pár hejlů by se na to dalo nachytat. Ale ať nám nehyzdí výstřední jurodivostí naši laskavou českou krajinu, ta je na jakékoliv megalomanství, včetně esoterického, malá. Podřadnější noviny a časopisy nebo jejich podřadné rubriky se pustily do propagování pyramid. Redaktoři bohorovně lžou, až se jim od počítačů práší.

Kdo chce znát pravdu, může si třeba několikrát zopakovat jednoduchý experiment. Nechť si vytvoří podle esoterických návodů třeba ze špejlí konstrukci pyramidy a dá pod ni kousek syrového masa, žiletku, břitvu... O půl metru dál volně

položí tytéž vzorky, obojí pak na místě, kde je stejná teplota a vlhkost. Po týdnu uvidí sám. Tento pokus realizovali dokonce nadšení pyramidologové a byli velmi zklamaní, oba vzorky dopadly stejně, to jest špatně. Na obou hromádkách stejně páchlo zkažené maso a obě tupé břitvy zůstaly stejně tupými, neboť existuje tupost, které nepomůže ani pyramidální zázrak. Zase jeden humbuk, kterému věří méně zvědaví a více leniví lidé. Jedinci neochotní si něco ověřit, pítit se za pravdou. Lidé, kteří si nechají leccos nabulíkovat a nevědí, že nikdy není dost skepse.

V pyramidě vybudované Iaguiiaevem v šumavských lesích, v jehlanu pokrytém průsvitným plastem, který má tedy do jisté míry vlastnosti skleníku, budou semena jistě klíčit lépe než na poli. Ale není bizarního skleníku jen pro semena škoda? Jistě se tu dobře povede i esoterickému byznysu.

Domácí pyramida dokáže léčit *ROVNOST 6.prosince 2003, autor (pk)*

Pyramidy se používají jak pro léčebné účely, tak i pro relaxaci a meditaci. Jsou akumulátory a transformátory kosmické energie. Energie se v nich koncentruje nezávisle na tom, zda se jedná o stavbu z kamenných kvádrů nebo o modely, které jsou tvořeny konstrukcí z kovových či dřevěných tyčí. Působením pyramidy se doplňuje léčivá energie do celého těla. Energie blahodárně působí na člověka a jeho prostředí. Posiluje organismus, zvyšuje imunitu, zmírňuje bolesti, urychluje hojení ran, zvyšuje koncentraci, uvolňuje stres. Její pomocí lze energetizovat potraviny a nápoje či neutralizovat negativní geopatogenní zóny.

Jak pyramidy používat

Při praktickém používání modelů pyramidy musíme dbát na to, aby byla pyramida správně orientována. V pyramidě se energie koncentruje jen tehdy, když je její základna umístěna vodorovně a boční stěny směřují přesně ve směru sever-jih, východ-západ. Není nutné, aby byly její stěny plné. Pyramida může mít různé rozměry, ale vždy musí být zachován příslušný poměr stran odpovídající rozměrům Cheopsovy pyramidy. Není rozhodující z jakého materiálu je pyramida vyrobena. Důležitá je pouze její správná orientace a umístění – neměla by být v blízkosti zásevek elektrického vedení a elektrických spotřebičů, nad elektrickým vedením či potrubím a nad spodní vodou.

Pyramidy a člověk

Léčivé účinky pyramid se využívají nejrůznějším způsobem. Ve velkých pyramidách lze ležet na lůžku nebo sedět, přitom lůžko umístěné v pyramidě musí být tak vysoké, aby léčená osoba ležela v jedné třetině výšky pyramidy, hlavou k severu a nohama k jihu. Jiné jevy totiž probíhají v dolní části pyramidy, odlišné ve střední nebo horní části.

Malé pyramidy se přikládají přímo na postižené místo nebo na příslušnou čakru. Nejvhodnější jsou pyramidy vyrobené z křišťálu, růženinu nebo ametystu. K relaxačním účelům se používají větší pyramidy, které se zavěšují nad lůžko či nad židli.

Člověk pak sedí s obličejem obráceným na sever a nesmí

přítom křížit ruce a nohy. (Doporučuje se jít před kúrou na malou stranu!) Zavěšená pyramida nad lůžkem je posilujícím prostředkem vhodným zejména pro rekonvalescenty a oslabené osoby.

Doba, která by se měla strávit pod pyramidou, aby se zajistil maximální léčebný efekt je individuální a pohybuje se od deseti minut až po několik hodin denně.

Potraviny v pyramidě

Do pyramidy lze vložit ovoce, zeleninu a další potraviny i byliny. Největšího účinku se dosahuje, jsou-li potraviny umístěny v jedné třetině výšky od základny. Potraviny v pyramidě se konzervují, zlepšuje se jejich chuť, vůně, barva. Ovoce a zelenina si déle uchovávají čerstvost a je možné je uvnitř pyramidy i sušit.

Bylinky dobíjením zvyšují svou energetickou hodnotu a tím i své léčivé schopnosti. Správné uložení bylin je delší osou ve směru sever-jih. Voda, kterou v pyramidě energetizujeme, je vhodná ke každodennímu mytí obličeje nebo k obkladům – vyhlazuje vrásky, čistí pleť, dezinfikuje rány, pomáhá při regeneraci poškozených tkání, působí na kožní nemoci a alergie. Pití vody posiluje a regeneruje organismus, prospívá zvláště při problémech s trávicím ústrojím. Bylinkové čaje vařené z takto upravené vody, znásobují své léčivé účinky. Vodou lze i kloktat a mýt hlavu, aby se podpořil růst vlasů.

OŽIVENÁ VODA

Marko Heckel a Peter Heinig
přeložil Milan Urban, kráceno

Změna povrchového napětí u vody oživené v přístroji firmy Grander nepotvrzena

Z německého časopisu Skeptiker

Klaus Faissner uvádí ve své diplomové práci, že povrchové napětí vody se při jejím oživení Granderovou technologií snížilo. V experimentech popsaných v tomto článku se ovšem toto snížení povrchového napětí nepotvrdilo. Již více než deset let prodává firma Grander U.V.O. Vertriebs KG přístroje, které mají zlepšovat kvalitu vody. Voda, „oživená“ v těchto přístrojích, má příznivě působit na lidský organismus a při čištění nebo praní se mají ušetřit čisticí a prací prostředky. Vedle těchto spíše subjektivních vlastností jsou firmou Grander citovány i některé vědecké práce. Vedle zkoumání růstu mikrobů (Felsch) byly provedeny experimenty, při kterých Klaus Faissner v rámci své diplomové práce měřil fyzikální vlastnosti oživené vody. Ze všech zkoumaných fyzikálních

vlastností našel Faissner vliv oživení vody jen u jejího povrchového napětí – snížilo se o 10 – 17%.

Měření fyzikálních vlastností je vzhledem k dobře definovanému postupu při pokusu zpravidla dobře reprodukovatelné. Cílem experimentu bylo srovnání povrchového napětí vody ošetřené a neošetřené.

Chceme-li cizí vědecké tvrzení ověřit, měli bychom se zříci skepse. Přinejmenším přechodně je nutné akceptovat cizí vidění světa a experimenty plánovat a provádět v duchu tohoto vidění, jinak se ocitneme v nebezpečí, že se potvrdí jen naše vlastní očekávání. A tak jsme dali Granderově technologii potřebnou důvěru.

Přístroje, které dnes firma Grander U.V.O. Vertriebs KG prodává po celém světě, jsou většinou z nerezové oceli, montují se do vodovodního potrubí a nepotřebují žádný elektrický proud. V tomto oživovacím přístroji se nacházejí zcela

uzavřené komory, které obsahují speciální „informovanou“ vodu. Jak se informovaná voda dá vyrobit je tajemstvím firmy Grander. Vodovodní voda proudí kolem komor s informovanou vodou, která vzhledem k prostorové blízkosti má předávat informace a vlastnosti kolem proudící vodě. Proudící voda nemá s informovanou vodou žádný kontakt. Průchodem oživovacím přístrojem je voda z vodovodu „oživená“ a stává se „Grandervodou“. Proti neošetřené vodě má mít Grander voda řadu výlučně pozitivních vlastností. Má mimo jiné:

- být biologicky stabilní a čistá
- šetřit chlór v bazénech
- posilovat zdraví a imunitu
- redukovat spotřebu čistících a pracích prostředků
- bránit korozi materiálů

Grandervoda byla pro experiment odebrána u jedné zákaznice firmy Grander v berlínské čtvrti Neukölln. Tato zákaznice má již dva roky „Bytový oživovač WO 75“. Podle údajů firmy Grander je tím voda z kohoutku stoprocentně oživena. Pokles oživovacího efektu se prý od založení firmy před 15 lety dosud nevyskytl. I zákaznice udává, že spotřebuje méně pracího prášku, rostliny že lépe rostou a vše je prý živější. Při odběru vzorků měli experimentátoři na rukou umělohmotné rukavice, aby se vyloučilo jejich znečištění.

Experimenty byly provedeny za přísného dodržení směrnice pro zacházení s Grandervodou (Faissner 2000), např.: předepsaná minimální vzdálenost mezi místem odběru Grandervody a místem kontrolního odběru, obě místa odběrů napojena na stejnou vodovodní síť, oddělený transport obou vzorků. V laboratoři se nejdříve měřila srovnávací voda a teprve potom byla do laboratoře přinesena Grandervoda. Jako nádobky pro zkušební vzorky byly použity gamma-sterilizované trubičky (20 ml), známé v molekulární biologii. Tyto trubičky na jedno použití jsou velmi čisté. Povrchové napětí bylo měřeno přístrojem Wilhelmy-Sensor firmy „Riegler & Kirstein“, kalibrovaným před měřením. Jako srovnávací vzorek pro kalibraci sloužila voda, vyčištěná v přístroji Milipore (Mili Q), které se pro tyto účely v laboratořích běžně používají. Naměřené hodnoty povrchového napětí u Grandervody i kontrolního vzorku ve srovnání s povrchovým napětím vody z přístroje Milipore se lišily jen o hodnoty, které nepřekračovaly chybu měření přístroje Milipore (ca 2 mN/m). Výsledek je tedy je ve zřejmém rozporu s výsledkem Faissnerovým. Ten naměřil snížení povrchového napětí o 10 – 17%, tedy minimálně 7 mN/m.

Při analýze Faissnerova pokusu jsme narazili na hadici firmy Gardena, kterou byla voda vedena z nádrže do Grandnerova přístroje. Z popisu pokusu vyplývá, že touto hadicí tekla pouze Grandervoda. Zahradní hadice jsou z polymerů a obsahují změkčovadla a jiné přísady, které mohou vodu znečistit. Mezipovrchové vlastnosti a tím také povrchové napětí jsou velmi citlivé na malá množství mezipovrchově aktivních substancí a kladou vysoké nároky na čistotu zkoumaných substancí a přesnost měřicí techniky.

Provedli jsme tedy nový experiment, abychom ověřili, jestli hadice Gardena vyvolá změnu povrchového napětí. Předem jsme si zjistili ve stavebních marketech a v katalogích Gardena, že hadice se v posledních 4 letech vyrábí nezměněným způsobem. Zakoupenou hadici jsme připojili na kohoutek v laboratoři. Ve srovnání s vodou z přístroje Milipore jsme naměřili snížení povrchového napětí až o 17%. Prokázalo se, že nižší hodnotu povrchového napětí způsobilo znečištění vzorku hadicí Gardena.

Popsané experimenty ukazují, že Granderova technologie nemá na povrchové napětí vody žádný vliv. Použití hadice Gardena místo Grandervody vedlo ke stejným hodnotám, které naměřil Faissner. Písady v materiálu hadic se z ní v malém množství uvolňují a ovlivňují povrchové napětí a to se zřejmě stalo při Faissnerově měření. Faissner kontroloval ve své diplomové práci kromě povrchového napětí ještě:

- elektrickou vodivost
- hustotu
- hodnotu pH
- některé koncentrace iontů
- fázovou rovnováhu pára-kapalina
- fázové diagramy směsi toluolu a vody

V žádném z těchto experimentů nebyl rozdíl mezi Grandervodou a srovnávacími vzorky. Závěr je jednoznačný: Granderova technologie fyzikální vlastnosti vody neovlivňuje.

Děkujeme poradci firmy Grander panu Waltherovi za zprostředkování zákaznice, která má Granderův oživovač, za velkorysé poskytnutí informačních materiálů a obzvláště za možnost nahlédnout do Faissnerovy diplomové práce.

Poznámka překladatele:

Pan Grander už tolik panu Waltherovi jistě neděkoval. V každém případě je zřejmé, že poradci a prodejci výrobků firem jako je firma Grander nebo Aquapol prodávaným přístrojům věří a to jim pomáhá při působení na zákazníky a při prodeji.

SKEPTICI A SOUDNÍ SPORY

Jiří Heřt

Na mnoho věcí máme úplně jiný názor než ezoterik, parapsycholog nebo šarlatánský léčitel. Přesto spolu hovoříme, diskutujeme, někdy se hádáme nebo dokonce „bojujeme“. Je to náročné, většinou však marné, trudné, málokdy zábavné. Pravda nezvítězí, každému zůstane ta jeho. Někdy je to téměř přátelská hra, jindy sportovní nebo i nespportovní klání. Rozhodčím, pokud nějaký je, je většinou nekompetentní a vůči nám málokdy vstřícný posluchač, čtenář nebo televizní publikum. Jedno ale mají tyto střety společné: Nejsou nebezpečné, obejdou se bez následků. Jenže občas jedna nebo druhá strana sáhne po zbrani těžšího kalibru, po trestním oznámení nebo žalobě, a sudím se stává soudce. Nastanou problémy, třeba i existenční.

S takovou situací se u nás zatím setkáváme jen ojediněle. Jednou byla zažalována Česká lékařská společnost, protože vyloučila homeopaty ze svých řad, podruhé prof. Klener a prof. Heřt, protože se o léčitelích vyjádřili nelichotivě. Nyní policie vyšetřuje na podnět asi třiceti poškozených „fyzikálního terapeuta“ Karla Vaňáka, který „vysával nádory“ svým přístrojem Kvant 4. Žalují jej nejčastěji pozůstalí, kteří mu zaplatili desetitisícové sumy za údajné vyléčení svých blízkých. Policie vyšetřuje i firmu Aquapol, jejíž kouzelné košíky a hrnce v ceně 40 – 70 tisíc údajně vysušují objekty. Několik poškozených firmu žaluje, do věci se vložila i ČOI. V Čechách se tedy za přispění skeptiků kalné vody rozčeřily. Jak vypadá situace například v Německu nebo USA?

Německo

Soudní spory skeptiků a jiných kritiků s čarodějí, léčiteli nebo výrobci neúčinných přípravků mají v Německu dlouhou tradici. Desítky takových případů z poválečného období popisuje O. Prokop v knize „Lékařské vědy proti pověrám a šarlatánství“ (v knihovnách kniha je – doporučuji). Dvě desítky případů odsouzených léčitelů z pozdějších let s podrobnější analýzou uvádějí I. Oepenová a A. Sarma ve sborníku německých skeptiků „Parawissenschaften unter der Lupe“.

Soudci se tehdy řídili zdravým rozumem. Dnes jsou liberálnější a léčitelé a jejich advokáti sofistikovanější. Skeptici už tak snadno nevyhrávají, jak ukazuje Schmidtův článek „David proti Goliášovi? Může si GWUP - německý klub skeptiků dovolit kritiku, zaměřenou na ochranu spotřebitelů?“ v časopise Skeptiker 1/03. V minulém roce čelil GWUP dvěma žalobám. Firma Madaus skeptiky žalovala, že Skeptiker uveřejnil kritický článek o roli firmy ve Třetí Říši. Druhým žalobcem je Adem Kapur, zakladatel nové „vědy“ „Energologie“, vedoucí Institutu Energologie, generální manažér Energologie atd. atd.“. Stěžoval si, že GWUP uvedla v článku na svých internetových stránkách slovo „Energologie“, které je chráněnou známkou, a tím jeho vědu a firmu poškozují. Žádal po GWUP prohlášení, že se již nikdy o Energologii nezmíní, jinak hrozí soudní proces. Stížnost je samozřejmě nesmyslná, soudní proces by GWUP asi vyhrála. S tím firma ovšem počítala, soudní proces se skutečně nakonec nekonal, ale strategií firmy bylo něco jiného: Docílila toho, že vedení GWUP ztratilo spoustu času a nemohlo se zabývat užitečnějšími věcmi, muselo si vyžádat ne právě laciný právnícký rozbor, dočasně byla stažena příslušná internetová stránka, zpozdilo se vydání Skeptikeru. A hlavně: firma docílila toho, že se v GWUP zvýšily obavy z podobných očekávaných procesů se silnějšími soupeři a že ve Skeptikeru lze očekávat umírněnější tón.

Opatrnost je na místě, protože zkušenosti s civilními soudy v Německu ukazují, že silné firmy objevily účinnou taktiku: na soupeře podávají hned desítky žalob. Žaloby nelze ignorovat, v tom případě je pře prohrána. A pustit se do sporu je rizikové. Zaplatit se musí právní poradce a zálohově se hradí i náklady obhájce. Silné firmě nevadí, když většinu při prohráje, prostředků mají dost. Vyhrájí-li jediný proces, mohou chudého protivníka, jakým je obvykle jednotlivec nebo právě skeptický klub, finančně zruinovat. I kdyby firma nevyhrála nikdy, zničí soupeře ztráta času, znechucení, ztráta další motivace k protestům.

Příkladem je vydavatel Roland Ziegler, který od r.1996 provozoval na webu kritickou stránku „Online-Lexikon Paramedizin“, ve které odhaloval pochybné léčitelské prostředky a metody. Stránka byla široce navštěvovaná, a proto se Ziegler stal terčem koordinovaných útoků. Zprvu to byly jen výhrůžné maily, zavírované zprávy, noční faxy a telefonáty, pak různé formy zastrašování a v posledních letech už opakované mnohočetné soudní žaloby. Ziegler ztratil desítky dnů cestami a jednáním na soudech, utratil ročně zhruba 15.000 Euro za poplatky právníkům a jeho nakladatelství přestalo prosperovat. V červenci 2002 se vzdal a stránku na síti uzavřel. Nejsmutnější je jeho názor: Prosazování pravdy a chránit spotřebitele na privátní bázi není v Německu uskutečnitelné ani financovatelné v současných podmínkách, kdy na takových aktivitách nemá stát zájem a ochrana spotřebitelů není institucionálně vážně prosazována.

Stejný osud potkal zřejmě i kritickou webovou stránku <http://home.t-online>, věnovanou waldorskému školství. V minulých letech jsem ji opakovaně navštěvoval, dnes neexistuje.

Waldorfstí tedy nejenom skupují náklady kritických knih, ale objevili i jiné prostředky.

USA

Ve Spojených státech je situace ještě horší. Tam se skeptici v CSICOP dostali v důsledku nákladných soudních sporů do takové finanční tísně, že museli požádat členstvo o dary pro financování právních poradců a obhájců. Příčinou jsou legislativní změny, které výrazně zvýhodnily podvodníky a šarlatány.

Už v r. 1994 vydal Kongres zákon o tzv. potravinových doplncích (health food), který umožnil výrobcům neúčinných preparátů, aby je přesunuli do této skupiny, ležící mimo dosah působnosti zákona na ochranu spotřebitelů „Food and Drug law“ z r. 1938. Ještě nebezpečnější je změkčení zákona, tzv. „Frye Rule“ z r. 1923, podle kterého jsou u soudů připuštěna jen taková odborná svědectví, která vycházejí z „všeobecně akceptovaných vědeckých poznatků“. Nejvyšší soud však na konci r.1993 stanovil, že soudy mají postupovat podle federálních „Rules of Evidence“, která akceptují všechna odborná svědectví, která jsou „relevantní“ a „spolehlivá“. Tyto vágní termíny otevřely dveře pseudoodborníkům a šarlatánům, aby mohli jako znalci před vědecky naivními soudci obhajovat své podvodné metody a výrobky. Jejich názor je pro soudce důkazem. Spolu s šikovnými právníky jsou schopni vyhrávat spory i s velkými firmami a prosadit mylné názory proti vědecky bezpečným důkazům. Typickým příkladem jsou současné „silikonové“ pře. Ačkoli je bezpečně prokázána bezpečnost implantátů ze silikonového gelu, v sérii sporů dal soud za pravdu stěžovatelům, kteří žádali odškodnění za poškození zdraví v důsledku voperovaného implantátu. Nejvýznamnější firma vyrábějící prsní implantáty, Dow Corning, zbankrotovala a ohrožen je i mamutí výrobce silikonu Dow Chemical. Tato situace může ohrozit užívání i dalších implantátů, ale i četné výzkumné programy v kontroverzních oblastech.

Rizikové jsou nyní i vědecké analýzy sporných metod: G.E.Simon a kol. prokázali v exaktních klinických experimentech, že nová diagnóza, tzv. „syndrom mnohočetné chemické senzitivity“ není opodstatněná a že jde o vymyšlenou chorobu, na jejíž náročné diagnostice a terapii vydělávají někteří lékaři (tzv. kliničtí ekologové), pacienti, právníci i výrobci. Všichni tito finančně zainteresovaní nyní koordinovaně zažalovali vědce u lékařských, vědeckých i státních institucí, u sponzorů a především u soudů. Nařkli je z podvodu a konspirace a zdařilo se jim Simonův vědecký tým zdiskreditovat a finančně poškodit. Takové soudní procesy jsou tak úspěšné, že někteří právníci dnes organizují kurzy, ve kterých vyučují, jak napadat nežádoucí vědecký výzkum narčením z „nepatřičného vědeckého chování (scientific misconduct).“

Stejným způsobem jsou napadáni skeptici ze CSICOPU. Nedávno podal žalobu na CSICOP i známý podvodný eskamotér Uri Geller. Třeba se mu podaří u soudu prokázat, že ohýbá lžičky psychickou silou a Randimu nezbude, než slíbenou milionovou odměnu v dolarech vyplatit.

Jak budou probíhat soudní spory s léčiteli a jinými našimi odpůrci v ČR? Oproti Německu a USA určitě nepředvídatelně. Ambivalentní postoj naší vlády a institucí k alternativním směrům, vysoká „prestíž“ paranormality v naší zemi, absence jednoznačné legislativy, chronické nerespektování zákonů existujících, kvalita našich soudů a všudypřítomná korupce představují velice podezřelou směsici. Uvidíme, co z tohoto substrátu vypučí.

STEVE PRO EVOLUCI!

Z časopisu německých skeptiků Skeptiker 2/2003 přeložil Milan Urban

Jednou ze strategií amerických kreacionistů je zveřejňovat podpisové listiny desítek až stovek vědců odmítajících evoluci a podporujících kreacionistické představy o stvoření světa. Má tak být vytvořen dojem, že evoluční teorie je i mezi vědci spornou spekulací. Nyní se Národní centrum pro vědecké vzdělávání (National Center for Science Education – NCSE) samo v šibalské akci chopilo stejné strategie v akci „Projekt Steve“: Toto centrum, které „Obranu výuky evoluce ve školách“ definuje jako svůj hlavní úkol, vyzývá vědce k tomu, aby svým podpisem evoluci podpořili – ale jen ty, kteří se jmenují Štefan (Steve, Stefanie, Stefano, Esteban nebo podobně). Tím se má na jedné straně uctít zesnulý evoluční biolog Stephen Jay Gould, na druhé straně humorem znevážit strategie kreacionistů: Jmen jako Steve apod. je sice mezi vědci jen asi 1%, ale jejich podpis váží stonásobně. Když budou kreacionisté poukazovat na jejich podpisové archy, vysvětluje tiskové prohlášení NCSE, mohou vědci kontrovat: „Pěkně, ale kolik Štefanů máte na svém seznamu?“

Podnětem k akci byl tlak členů na vedení NCSE s cílem sestavit podpisovou listinu všech stoupců evoluční teorie. I když by nepředstavovalo žádný problém takovou listinu s desetitisíci podpisy sestavit, zvolilo vedení NCSE raději cestu humoru, aby se nevytvářel dojem, že „o vědeckých otázkách se rozhoduje podle toho, kdo sežene více podpisů vědců“. Prohlášení, které mají vědci, podporující evoluční teorii podepsat, je úmyslně formulováno tak, že ho nelze chápat jako „prohlášení víry v evoluci“, nýbrž daleko více jako zhodnocení skutečného vědeckého stavu poznání: „Evoluce jako podstatný, jednotící princip biologických věd a vědecké doklady podporují převážnou většinou myšlenku, že všichni živočišové mají společné předky.

Ačkoliv debaty o projevech a procesech evoluce jsou legitimní, neexistuje žádná vážnější vědecká pochybnost o evoluci a o tom, že přirozená selekce je jejím hlavním mechanismem. Zavádění kreacionistické pseudovědy – včetně „inteligentního designu“ apod. do učebních plánů našeho školství je vědecky nesprávné a pedagogicky nezodpovědné.“

Koncem srpna, šest měsíců po zahájení akce, podepsalo téměř 400 Štefanů, mezi kterými je slavný kosmolog Stephen Hawking, Kognitionswissenschaftler Steven Pinker, postimpimský klimatolog Stefan Rahmstorff a nositel Nobelovy ceny za fyziku Steven Weinberg.

Identita (nerozlišitelnost kvantových částic)

překlad hesla z německého Lexikonu paravěd

V makrofyzice jsou objekty rozlišitelné pomocí vnitřních vlastností. Držíme-li např. v levé i v pravé ruce tenisový míček (v levé míček a, v pravé míček b), vznikne po výměně míčků nová situace (vlevo b, vpravo a). Statisticky jde kvůli této možnosti záměny o dva „případy“. Naproti tomu jsou v kvantové teorii objekty, které nejsou rozlišitelné pomocí vnitřních vlastností, protože žádné tyto vlastnosti nemají, např. dva elektrony. Tady nevede záměna k nové situaci; zůstává u jednoho „případu“.

Toto základní pravidlo kvantové teorie je nepostradatelné pro výpočet chemické vazby (tím také pro život) a technické přístroje (transistor a laser). Kvůli chybějícím vnitřním vlastnostem si identické, t.j. nerozlišitelné částice nemohou zapamatovat žádnou informaci, nemají žádnou „paměť“, jsou nehistorické.

Identita, tedy nerozlišitelnost částic není ve fyzice New Age zohledněna, protože odporuje její představě o paměťové schopnosti částic, o ovlivňování každé události vesmírem; odporuje také homeopatii.

Tachyony

Z teorie relativity podle dnešního stavu poznání vyplývá, že hmotnost částic (např. elektronů) stoupá se zvyšující se rychlostí. Pro urychlení elektronů na rychlost světla je zapotřebí nekonečné množství energie, následkem čehož jejich hmotnost nekonečně vzroste. Protože obojí není možné, pohybují se elektrony rychlostí menší než je rychlost světla, tzn. že s přibývajícím energií pro urychlení elektronů se hodnota jejich rychlosti blíží „zdola“ rychlosti světla. Matematicko-hypoteticky lze diskutovat o tom, jak by se částice s imaginární hmotností chovaly. Musely by se neustále pohybovat nadsvětelnou rychlostí (proto se jmenují tachyony – z řeckého slova „tachys = rychlý“). Přísunem energie se stávají těžšími a pomalejšími a rychlosti světla se blíží „shora“, ale dosáhnout jí nemohou. Dodnes není dokázáno, že tachyony existují. Přesto se tento pojem ve světě esoterických idejí používá jako neurčitý mlhavý výraz pro označení jakési tajemné formy energie, která může být zájemci pomocí různých výrobků prospěšná. Jedná se zde ale o čisté šarlatánství, zabalené do pseudovědeckých obrátů.

Z DRUHÉHO BŘEHU

Reverend Sun Myung Moon Bohem
Robert Schaeffer

Když některá společnost organizuje seminář, vybere si hotel nebo universitu. Ale církev Unification Church Reverenda S. M. Moona pionýrsky uspořádala konferenci způsobem nevídaným: v Duchovním Světě. Korejský představitel církve, Mistr Young Soon Kim, zorganizoval ve dnech 3.-11.dubna 2001 v Duchovním Světě Seminář Zakladatelů Čtyř Světových Náboženství.

První mluvil Confucius. Hodně se prý toho naučil, když přišel do nebe a konverzoval s Bohem. Musí proto provést zásadní změny ve své náboženské filozofii. „Abychom se my padlí lidé zbavili prvotního hříchu, musíme změnit svůj původ.

Nástrojem tohoto přerodu bude Reverend Moon. Pod jeho vedením bude obnoven status lidského stvoření, tak jak to původně Bůh plánoval“. Pak mluvil k lidu Země Ježíš. „Přišel jsem v Novém Zákoně jako Mesiáš, ale byl jsem ukřižován. Úkol, který uložil Bůh, nebyl splněn, a lidstvo muselo čekat na druhý Příchod. A je to Reverend Moon, který je dnes Mesiášem, na jehož návrat jste tak dlouho čekali“. Došlo na Buddhu. I ten po příchodu do duchovního světa zjistil, že bude třeba změnit jeho učení, ale aby zmírnil obavy jeho stoupců, řekl opatrně: „Drazí buddhisté, neříkám, že Váš dosavadní způsob života byl špatný. Jako Ježíš, i já jsem se snažil jak jsem uměl nejlépe, abych vedl lidstvo správným směrem. Ale časem se cesta ke spáse lidstva trochu změnila. V této době je Buddhou, na kterého čekáte, Reverend Moon.

Členské příspěvky!

Vážení členové Českého klubu skeptiků Sisyfos, pokud jste dosud nezaplatili členské příspěvky za rok 2004, můžete tak učinit přiloženou složenkou. Minimální výše příspěvků zůstává i letos 200,- Kč, ale můžete pochopitelně zaplatit i více.

Uvádějte prosím čitelně své celé jméno a adresu, a jako variabilní symbol své rodné číslo, abychom váš příspěvek mohli identifikovat. **Pokud jste již příspěvek zaplatili, pak se omlouváme. Firma, která složenky do Zpravodajů vkládá, by si totiž účtovala víc za výběrové vkládání než za plošné.**

Za pochopení děkuje Olga Kraciková – hospodárka

Knihy vydané skeptickým nakladatelstvím Věra Nosková jsou ještě na skladě. Pokud si o ně napíšete na e-mailovou adresu lano@centrum.cz, budou vám velmi brzy zaslány. Jde o tyto tituly: Věra Nosková – **Je to hustý**, Vojtěch Mornstein – **Utopený Archimedes** (Malý alternativní slovník), Miroslav Kutílek + U. G. Sato – **Alternativní bajky**. Na podzim letošního roku vyjde Sborník **Věda kontra iracionalita III**. Přijímáme předběžné objednávky.

Na naší webové adrese je nově nabídka skeptických a vědecko-populárních přednášek některých našich členů. Přijmeme s radostí pomoc mimopražských skeptiků, kteří by dokázali přednášky nabídnout a poté i podle potřeby zorganizovat v místní střední škole, knihovně, atd.

Přednášky cyklu Věda kontra iracionalita:

Konají se tradičně v budově Akademie věd na Národní třídě v Praze, a to v místnosti 206 od 17 hod. Po přednáškách následuje diskuze.

18. března 2004: Věra Nosková: Myšlenka reinkarnace a její zneužívání, prof. MUDr. Jiří Heřt, experiment v medicíně

15. dubna 2004: prof. MUDr. Jiří Heřt, Milan Urban: Hodnověrnost grafologie

20. května 2004: Prof. RNDr. Zdeněk Opatrný: Genetika a aktivity ekologů

- ⌘ Zpravodaj Sisyfos – neperiodický bulletin občanského sdružení Sisyfos – Českého klubu skeptiků, člena evropského sdružení ECSO (European Council of Skeptical Organizations) a světového sdružení CSICOP (Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal). Zapsán do evidence periodického tisku MKČR pod číslem MKČR E 11208
- ⌘ Kontaktní adresa Českého klubu skeptiků: Ing. Olga Kraciková, Haštalská 27, 110 00 Praha 1, tel +420 224 826 691, e-mail: olgakracikova@email.cz
- ⌘ Běžný účet u České spořitelny, Praha 2, číslo 9161329, kód banky 0800.
- ⌘ Adresa na internetu: <http://www.sisyfos.cz>
- ⌘ Zpravodaj Sisyfos, číslo 1/2004 – vyšlo v březnu 2004. Připravila editorka Věra Nosková. Redakční rada: Věra Nosková, doc. Čeněk Zlatník, prof. Jiří Heřt.
- ⌘ Grafická úprava a zlom: Jiří Nosek, www.photomorgana.mysteria.cz
- ⌘ Tiskárna VS Praha- Pankrác, www.sweb.cz/vstisk
- ⌘ Příspěvky do Zpravodaje Sisyfos pošlete na adresu: Věra Nosková, U studánky 18, Praha 7, 170 00. Lze je též zaslat (s diakritikou!) na e-mail lano@centrum.cz.

Poslední z velké Čtyřky byl Mohamed. „Základním přáním Boha je dnes shrnout pravdy a doktríny všech náboženství a sloučit je v náboženství jediné. Teprve pak bude moci Bůh odpočívat. Po dlouhých staletích čekání Bůh konečně seslal k uskutečnění tohoto díla Reverenda Moona“.

V době od 27. srpna až do listopadu 2001 pobýval Mistr Kim opět v Duchovním Světě a uspořádal Seminář se 120ti Křesťany, kteří Osvítili Dějiny. Sešlo se dvanáct učedníků Ježíše Krista, dvanáct Patriarchů Starého Zákona, Sv. Pavel, Martin Luther, John Wesley, Joseph Smith a mnoho dalších. Ze všech se po příchodu do nebe stali následovníci Reverenda Moona a zdůrazňovali, jak je urgentní následovat jeho kroky.

A ještě jednou se konala konference v Duchovním světě, od 18. dubna do 9. května 2002 pod názvem Seminář pro 120 Komunistů, kteří byli v době svého života vůdci ateistického, materialistického hnutí. Všichni bez výjimky po své smrti přiznali, že jejich životní dráha byla mylná a vyjádřili plnou podporu nejen náboženství jako takovému, ale i Pravým Rodičům (Mr. a Mrs. Moonovi) v jejich úsilí sjednotit církev celého světa. Karl Marx např. prohlásil: „Já, Marx, jsem se setkal s Bohem. Zjistil jsem, že On je Otcem lidstva. Reverend Sun Myung Moon Vám to všem osvětlí.“ Také Lenin velice litoval svých omylů: „Chopte se myšlenek Reverenda Moona a studujte je hluboce. Budete-li ho následovat, přiblížíte se Bohu více než myslitelé a politici Svobodného Světa.“ I Mao Ce Tung říkal něco zcela jiného než ve své Rudé Knižce: „Bůh existuje a Duchovní Svět existuje také. Reverende Moone, zachraňte prosím náš komunistický lid.“

Protože někteří lidé by mohli přehlédnout obskurní webové stránky (www.tparents.org) jako nevýznamné a snad ne úplně reprezentativní pro učení Unifikované Církve, publikovala Moonova dnes už skoro světová církev celostránkový inzerát dne 8.7.2002 v deníku Los Angeles Times, kde informovala o podpoře církve Ježíšem, Lutherem, Marxem, i Leninem. Nejpůsobivějším bylo sdělení samotného Boha: „Jsem Bůh všeho lidstva. Vám, Pravému Otcí, se dnes už zdařilo všechno a vše jste pozvedl na pravou úroveň. Vy jste dnes Pánem, Mesiášem, Králem Králů veškerého lidstva.“

Dopisy, návrhy a vzkazy čtenářů Zpravodaje

S údivem a částečným zadostiučiněním jsem si ve Vašem zpravodaji Sisyfos 1/2003 přečetl o alternativní medicíně, zejména o léčebné metodě prof. Chochlova. S údivem proto, že Váš zpravodaj se objevil jako jeden z výsledků vyhledávače Google po zadání hesla Sevit.

Toto heslo jsem zadal proto, že tento „potravní doplněk“ je na letáčcích dryáčnického stylu nabízen v čekárnách gynekologických ordinací (!), a slibuje ženám postiženým myomem účinnou alternativu léčení, bez vedlejších účinků, s téměř zázračnými výsledky. Jedna moje známá patří k těm, které podlely „vábení“ zázraků AM a odepsaly na adresu uváděnou na letáčku. Kupodivu v Praze stále funguje tzv. klinika, která nejenom v případě těchto potíží, ale i řady dalších (od prostaty po demenci) nabízí „kúru“ spočívající v podávání Sevitu – bratru za cca 7000 Kč měsíčně, minimální dávka je 3 měsíce, ale ještě lépe 10. To už jsem se dozvěděl z nadšeného vyprávění své známé, ale nic o tom, co preparát obsahuje za účinné látky. A překvapivě ani na webové adrese Primavera – medica (<http://www.primavera-med.cz/>).

Myslíte, že by se Sisyfos mohl angažovat v odhalení toho, co vlastně lékaři na této „zázračné“ klinice provádějí? Jaké kroky by měli volit pacienti, postižení (přinejmenším finančně) tímto nenasatným šarlatánstvím?

V. P. Soukup